

KRIBHCO

Cooperative and beyond...

કૃષક સારથી

અંક ૩૭, જાન્યુઆરી - ૨૦૨૬

માસિક ન્યુઝલેટર
કૃષક ભારતી કો-ઓપરેટીવ લિમિટેડ (કૃષકો)

સહકાર દ્વારા શક્તિ: ખેડૂતો, પોષણ
અને ટકાઉ પ્રગતિ

કૃષકો ના એમડીએ કૃષકો ની ખેડૂત-લક્ષી ખાતર પહેલો અંગે
કેન્દ્રીય મંત્રી શ્રી જે. પી. નડ્ડા સાથે મુલાકાત કરી

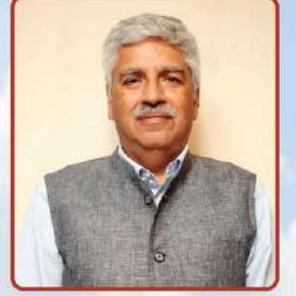

ડિરેક્ટરનો સંદેશ

અમને 'કૃષક સારથી'ની ૩૭મી આવૃત્તિ રજૂ કરતા આનંદ થાય છે, જે ભારતના કૃષિ વિકાસને આકાર આપતી મુખ્ય નીતિગત પહેલો, સહકારી સુધારાઓ અને સંસ્થાકીય પ્રયાસો પર પ્રકાશ પાડે છે. આ આવૃત્તિ માનનીય પ્રધાનમંત્રીશ્રીના ખેડૂત-લક્ષી, ટકાઉ અને આબોહવા-સાનુકૂળ કૃષિના દ્રષ્ટિકોણ, તેમજ જમીનના સ્વાસ્થ્ય, જળ સંરક્ષણ અને પોષણ સુરક્ષા પર સરકારના ધ્યાનને પ્રતિબિંબિત કરે છે.

સહકાર મંત્રાલય અને અન્ય મંત્રાલયોની મુખ્ય પહેલો 'સહકાર થી સમૃદ્ધિ' ના વિઝન હેઠળ સર્વસમાવેશક વિકાસમાં સહકારી મંડળીઓની વધતી જતી ભૂમિકાની પુષ્ટિ કરે છે. રાષ્ટ્રીય મંયો પર કૃષકો ની સક્રિય ભાગીદારી સહકારી મૂલ્યો, નવીનતા અને ખેડૂત સશક્તિકરણ પ્રત્યેની તેની પ્રતિબદ્ધતાને રેખાંકિત કરે છે.

સંયુક્ત રીતે, આ પ્રયાસો સહકારી ઇકોસિસ્ટમને મજબૂત બનાવે છે અને ટકાઉ રાષ્ટ્રીય વિકાસને સમર્થન આપે છે.

Manish Kumar

મનીષ કુમાર

ડિરેક્ટર (માર્કેટિંગ), કૃષકો

એડિટરનો સંદેશ

કૃષક સારથિની આ આવૃત્તિ નીતિ વિષયક પહેલ, કાર્યકારી શ્રેષ્ઠતા, ક્ષમતા નિર્માણ અને સામુદાયિક પહેલોમાં કૃષકો ની સતત સંલગ્નતાને રેખાંકિત કરે છે, જે એક પ્રગતિશીલ સહકારી સંસ્થા તરીકેની તેની ભૂમિકા દર્શાવે છે.

મુખ્ય નેતૃત્વ સંવાદો, કૌશલ્ય વિકાસ કાર્યક્રમો, પ્લાન્ટની વિશ્વસનીયતા માટેની પહેલો અને પર્યાવરણીય પ્રવૃત્તિઓ ખેડૂત-કેન્દ્રીય વિકાસ, નવીનતા અને ટકાઉ પ્રગતિ પ્રત્યે કૃષકોની પ્રતિબદ્ધતા સાબિત કરે છે. શૈક્ષણિક એક્સપોઝર મુલાકાતો, તાલીમ કાર્યક્રમો અને સાંસ્કૃતિક જોડાણો સંસ્થાકીય ક્ષમતા અને કર્મચારીઓની ભાગીદારીને વધુ મજબૂત બનાવે છે.

સાથે મળીને, આ પ્રયાસો સહકારી મૂલ્યો, ખેડૂત સશક્તિકરણ અને સર્વસમાવેશક રાષ્ટ્રીય પ્રગતિ પ્રત્યે કૃષકોના સમર્પણને વધુ દ્રઢ કરે છે.

Vinod

Dr. Vinod Kumar Tiwari
Jt. GM (Mktg. & PR), KRIBHCO

સ્ટેટ માર્કેટીંગ મેનેજરનો સંદેશ

આત્મીય સહકારી મિત્રો,

કૃષક સારથી નું ૩૭મું સંસ્કરણ આપની સમક્ષ મૂકતા ખૂબ જ આનંદની લાગણી અનુભવીએ છીએ.

સહકારી મંત્રાલય, કૃષિ મંત્રાલય તથા ખેતીના ક્ષેત્રને લગતી નવી પહેલો આપની સમક્ષ મૂકવાનો અમારો નમ્ર પ્રયાસ છે.

કૃષકો દ્વારા સહકારી ક્ષેત્રના તથા કૃષિ, ગ્રામીણ ક્ષેત્રના વિકાસ માટે થતા અવિરત પ્રયાસ પણ આપની સમક્ષ મૂકેલ છે.

કૃષક સારથીની આ આવૃત્તિ આપ સર્વેને માહિતી સભર રહેશે...

એસ.બી પંડ્યા
એસ.એમ.એમ. ગુજરાત, કૃષકો

એક્સિક્યુટિવ ડિરેક્ટર (ઓપરેશન્સ) & પ્લાન્ટ હેડનો સંદેશ

કૃષક સારથીનું ૩૭મું સંસ્કરણ આપની સમક્ષ પ્રસ્તુત કરતા અમે અત્યંત હર્ષ અને ગૌરવની લાગણી અનુભવીએ છીએ.

આ અંકમાં જાન્યુઆરી ૨૦૨૬ દરમિયાન કૃષકો નગર, સુરત ખાતે યોજાયેલી ઉર્જાસભર ગતિવિધિઓની ઝલક પ્રસ્તુત કરવામાં આવી છે. આ અંકમાં કૃષકો પ્લાન્ટ ખાતે મુખ્ય આકર્ષણ ૦૯ થી ૧૧ જાન્યુઆરી દરમિયાન યોજાયેલી 'કૃષકો એથલેટિક ઇવેન્ટ ૨૦૨૬' છે, જેમાં મોટી સંખ્યામાં રમતપ્રેમીઓએ વિવિધ ટ્રેક અને ફિલ્ડ ઇવેન્ટ્સમાં ઉત્સાહપૂર્વક લાગ લઈને સ્વાસ્થ્ય અને એકતાનો સંદેશ આપ્યો હતો.

ત્યારબાદ, કૃષકો ટાઉનશિપમાં ૭૭મા પ્રજાસત્તાક પર્યની લવ્ય ઉજવણી પૂરા આદર, સમાન અને ઉત્સાહ સાથે કરવામાં આવી હતી. આ ઉપરાંત, ૧૪ જાન્યુઆરીના રોજ સ્ટાફ ક્લબ દ્વારા આયોજિત 'પતંગ મહોત્સવે' રહીશોમાં અનેરો આનંદ અને ઉમંગ જગાડ્યો હતો. આશા છે કે આ અંક આપને સંસ્થાની સિદ્ધિઓ અને સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિઓથી માહિતગાર રાખશે; આપના અમૂલ્ય સૂચનો હંમેશા આવકાર્ય છે.

પી. ચંદ્ર મોહન

એક્સિક્યુટિવ ડિરેક્ટર (ઓપરેશન્સ) & પ્લાન્ટ હેડ, કૃષકો

સંપાદક મંડળ

મનીષ કુમાર, ડિરેક્ટર (માર્કેટીંગ) & ચેરમેન
ડૉ. વી. કે. તિવારી, જોઈન્ટ જી.એમ (માર્કેટીંગ & પી.આર) ચીફ એડિટર
ડૉ. તેજન્દર સિંહ, જોઈન્ટ જી.એમ (માર્કેટીંગ) મેમ્બર (એફ.એ.એસ)

શ્રી દેવીષ્ટ અગરવાલ, ડી.એમ (એમ.એસ) મેમ્બર આઇટી અને ટેકનિકલ
શ્રી ગુરુપ્રસાદ હિરેમથ, ડી.એમ (માર્કેટીંગ) એડિટિંગ, ડિઝાઇન અને સર્ક્યુલેશન
શ્રી એ. રવિચંદ્રન, ડી.એમ (એચ.આર) એડિટિંગ, ડિઝાઇન અને સર્ક્યુલેશન

શ્રી મોહિત, ડી.એમ (માર્કેટીંગ) સભ્ય-ઉદ્યોગ અપકેટ્સ
શ્રી મનોજ રેડ્ડી, એ.એમ (માર્કેટીંગ) મેમ્બર કો-ઓપરેટિવે

ખેડૂતોના પ્રયાસોથી આત્મનિર્ભર ભારતને સતત મજબૂતી મળી રહી છે :
માનનીય પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદી

પોંગલના પાવન અવસર પર નવી દિલ્હીમાં આયોજિત સમારોહને સંબોધિત કરતા માનનીય પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીજીએ કહ્યું કે પોંગલ એક વૈશ્વિક તહેવાર બની ચૂક્યો છે, જેને વિશ્વભરમાં તમિલ સમુદાય અને તમિલ સંસ્કૃતિને પ્રેમ કરનારા લોકો ઉલ્લાસ સાથે મનાવી રહ્યા છે. તેમણે પોંગલને ખેડૂતોના પરિશ્રમ, ધરતી અને સૂર્ય પ્રત્યે કૃતજ્ઞતાનું પ્રતીક ગણાવતા કહ્યું કે આ પર્વ પ્રકૃતિ, પરિવાર અને સમાજ વચ્ચે સંતુલનનો સંદેશ આપે છે.

પ્રધાનમંત્રીએ કહ્યું કે તમિલ સંસ્કૃતિ સમગ્ર દેશની સહિયારી વિરાસત છે અને 'એક ભારત, શ્રેષ્ઠ ભારત'ની ભાવના પોંગલ જેવા તહેવારોથી વધુ સુઢબ બને છે. તેમણે ગંગઈકોડા ચોલાપુરમ મંદિર, કાશી તમિલ સંગમ અને રામેશ્વરમના પ્રવાસોનો ઉલ્લેખ કરતા કહ્યું કે તમિલ સંસ્કૃતિ ભારતની સાંસ્કૃતિક એકતાને સતત સશક્ત કરે છે. તેમણે એ પણ રેખાંકિત કર્યું કે તમિલ સંસ્કૃતિમાં ખેડૂતને જીવનનો આધાર માનવામાં આવ્યો છે અને તિરુકકુરલમાં કૃષિ તથા ખેડૂતોના મહત્વનું વિસ્તારથી વર્ણન મળે છે.

કૃષિ પર ભાર મૂકતા પ્રધાનમંત્રીએ કહ્યું કે દેશના ખેડૂતો રાષ્ટ્ર નિર્માણના સશક્ત સ્તંભ છે અને તેમના સમર્પિત પરિશ્રમથી આત્મનિર્ભર ભારત અભિયાનને સતત મજબૂતી મળી રહી છે. તેમણે પુનરોચ્ચાર કર્યો કે કેન્દ્ર સરકાર ખેડૂતોના સર્વાંગી સશક્તિકરણ માટે નીતિગત અને સંસ્થાકીય સ્તર પર સંપૂર્ણ પ્રતિબદ્ધતા સાથે કાર્ય કરી રહી છે.

પ્રકૃતિ સંરક્ષણ પર બોલતા તેમણે કહ્યું કે પોંગલ આપણને પ્રકૃતિ પ્રત્યે કૃતજ્ઞતાને માત્ર ભાવનાઓ સુધી સીમિત ન રાખતા જીવનશૈલીનો ભાગ બનાવવાની પ્રેરણા આપે છે. જમીનની ફળદ્રુપતા જાળવી રાખવી, જળ સંરક્ષણ અને સંસાધનોનો સંતુલિત ઉપયોગ આપણી સામૂહિક જવાબદારી છે. મિશન લાઈફ, 'એક પેડ મા કે નામ' (એક વૃક્ષ માતાના નામે) અને અમૃત સરોવર જેવા અભિયાન આ વિચારને આગળ વધારી રહ્યા છે. પ્રધાનમંત્રીએ કહ્યું કે ટકાઉ કૃષિ, જળ વ્યવસ્થાપન, પ્રાકૃતિક ખેતી અને કૃષિ ટેકનોલોજી આપનારા સમયમાં નિર્ણાયક ભૂમિકા ભજવશે, જેમાં યુવાનોની ભાગીદારી અત્યંત મહત્વપૂર્ણ છે.

પોંગલ સમારોહ નવી દિલ્હીમાં ડો. એલ. મુરુગન, માનનીય કેન્દ્રીય રાજ્ય મંત્રી, માહિતી અને પ્રસારણ મંત્રાલય, ભારત સરકારના નિવાસસ્થાને આયોજિત કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં શ્રી જી. કિશન રેડ્ડી, માનનીય કેન્દ્રીય મંત્રી, કોલસા અને ખાણ મંત્રાલય, ભારત સરકાર, શ્રી કે. રામમોહન નાયડુ, માનનીય કેન્દ્રીય મંત્રી, નાગરિક ઉડ્ડયન મંત્રાલય, ભારત સરકાર, શ્રી અર્જુન રામ મેઘવાલ, માનનીય કેન્દ્રીય રાજ્ય મંત્રી (સ્વતંત્ર હવાલો), કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલય, ભારત સરકાર, શ્રી વી. સોમનના, માનનીય કેન્દ્રીય રાજ્ય મંત્રી, રેલવે મંત્રાલય, ભારત સરકાર સહિત અન્ય મહાનુભાવો ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.

પ્રધાનમંત્રીએ તમિલમાં શુભકામનાઓ પાઠવતા કહ્યું કે પોંગલનો આ પાવન અવસર ભારતની એ આત્માને પ્રતિબિંબિત કરે છે, જે પોતાની સંસ્કૃતિ સાથે જોડાયેલી છે, પોતાની ધરતીનું સન્માન કરે છે અને ભવિષ્યને લઈને આશ્ચર્ય છે.

આ સંમેલનમાં ગ્રામીણ સમૃદ્ધિ, આર્થિક સશક્તિકરણ અને સર્વસમાવેશક રાષ્ટ્રીય વિકાસ માટેના એક શક્તિશાળી સાધન તરીકે સહકાર પર સરકારના સતત ભારને રેખાંકિત કરવામાં આવ્યો હતો, અને એક મજબૂત અને સ્થિતિસ્થાપક સહકારી ઇકોસિસ્ટમના નિર્માણ માટે કૂલકો, સરકારી સંસ્થાઓ અને હિતધારકોના સાથે મળીને કામ કરવાના સહિયારા સંકલ્પને પુનઃપુષ્ટ કરવામાં આવ્યો હતો.

સહકાર મંત્રાલયના સમાચાર

રાષ્ટ્રીય CSR કોન્કલેવ પોષણ સુરક્ષામાં સહકારી ક્ષેત્રની ભૂમિકાને રેખાંકિત કરે છે

નેશનલ ડેરી ડેવલપમેન્ટ બોર્ડ (NDDB) કાઉન્ડેશન દ્વારા નવી દિલ્હીના વિજ્ઞાન ભવન ખાતે "પોષણ સુરક્ષા અને કુપોષણ નાબૂદીમાં કોર્પોરેટ સામાજિક જવાબદારીની ભૂમિકા" પર રાષ્ટ્રીય CSR કોન્કલેવનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ કોન્કલેવે સામાજિક પરિવર્તનના અસરકારક સાધનો તરીકે સહકારી સંસ્થાઓની મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા પર ભાર મૂક્યો હતો અને 'ગ્રિફ્ટ મિલ્ક' તથા 'શિશુ સંજીવની' જેવી અસરકારક CSR પહેલોને ઉજાગર કરી હતી. આ પહેલો આકાંક્ષી જિલ્લાઓ, આદિવાસી વિસ્તારો, આંગણવાડી કેન્દ્રો અને સરકારી શાળાઓ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે, જેનાથી રાષ્ટ્રીય દ્રષ્ટિકોણ 'સબકા સાથ, સબકા વિકાસ'ને અનુરૂપ સર્વસમાવેશક વિકાસ મજબૂત બને છે.

આ કાર્યક્રમમાં માનનીય કેન્દ્રીય વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રી શ્રી પીયૂષ ગોયલ; માનનીય કેન્દ્રીય મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રી શ્રીમતી અન્નપૂર્ણા દેવી; અને માનનીય કેન્દ્રીય મત્સ્યોદ્યોગ, પશુપાલન અને ડેરી તથા પંચાયતી રાજ મંત્રી શ્રી રાજીવ રંજન સિંહની ગૌરવપૂર્ણ ઉપસ્થિતિ રહી હતી.

આ કોન્કલેવમાં સહકાર મંત્રાલયના માનનીય રાજ્ય મંત્રીઓ શ્રી કૃષ્ણપાલ ગુર્જર અને શ્રી મુરલીધર મોહોલ; મત્સ્યોદ્યોગ, પશુપાલન અને ડેરી તથા પંચાયતી રાજ મંત્રાલયના માનનીય રાજ્ય મંત્રી શ્રી એસ. પી. સિંહ બઘેલ; અને સહકાર મંત્રાલયના સચિવ ડૉ. આશિષ કુમાર ભુટ્ટાણી પણ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.

વિવિધ મંત્રાલયોના વરિષ્ઠ અધિકારીઓ, NDDBના પ્રતિનિધિઓ, CSR લાગીદારો, ડેરી સહકારી મંડળીઓ, કોર્પોરેટ ક્ષેત્ર અને અન્ય મુખ્ય હિતધારકોએ પણ કોન્કલેવમાં લાગ લીધો હતો. આ મંચે અર્થપૂર્ણ વિચાર-વિમર્શને સુવિધા પૂરી પાડી હતી, જેમાં તમામ હિતધારકોએ એક સાથે મળીને વિચારોનું આદાન-પ્રદાન કર્યું અને દેશભરમાં કુપોષણ સામે લડવા અને પોષણ સુરક્ષાને મજબૂત કરવાના ઉદ્દેશ્યથી સહયોગી વ્યૂહરચનાઓ પર ચર્ચા કરી.

કોન્કલેવમાં કૃષકો ની ઉપસ્થિતિ સહકારી આદર્શોને જાળવી રાખવા, સામાજિક જવાબદારીની પહેલોને મજબૂત કરવા અને ભારતના સર્વસમાવેશક અને ટકાઉ વિકાસ તરફની યાત્રામાં અર્થપૂર્ણ યોગદાન આપવાના તેના સતત સંકલ્પને પ્રતિબિંબિત કરે છે.

ઉદયપુર બેઠકમાં કેન્દ્ર અને રાજ્યોએ પેક્સ (PACS) અને સહકારી ઇકોસિસ્ટમને મજબૂત કરવા પર વિચાર-વિમર્શ કર્યો

ભારતના માનનીય પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીના નેતૃત્વ અને દ્રષ્ટિકોણ તથા સહકારી સંસ્થાઓને સર્વસમાવેશક વિકાસ અને પાયાના આર્થિક સશક્તિકરણનું મુખ્ય ચાલક બળ બનાવવાના તેમના "સહકાર થી સમૃદ્ધિ"ના આહ્વાનથી માર્ગદર્શિત થઈને, રાજસ્થાનના ઉદયપુરમાં સહકારી ક્ષેત્રને મજબૂત કરવા પર એક ૨-દિવસીય રાષ્ટ્રીય કક્ષાની વર્કશોપ અને સમીક્ષા બેઠક યોજવામાં આવી હતી. માનનીય કેન્દ્રીય ગૃહ અને સહકાર મંત્રી શ્રી અમિત શાહના નેતૃત્વમાં, સહકાર મંત્રાલય સહકારી સંસ્થાઓને મજબૂત કરવા, પારદર્શિતા વધારવા અને તેમની આર્થિક ભૂમિકાને વિસ્તારવા માટે વ્યાપક સુધારાઓનો અમલ કરી રહ્યું છે.

સહકાર મંત્રાલય દ્વારા આયોજિત આ વર્કશોપમાં રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના વરિષ્ઠ પ્રતિનિધિઓ, જેમાં સહકારી મંડળીઓના સચિવો અને રજિસ્ટ્રારનો સમાવેશ થાય છે, તેમજ સહકારી ઇકોસિસ્ટમના મુખ્ય હિતધારકો એકત્ર થયા હતા. આ વર્કશોપનું ઉદ્ઘાટન સહકાર મંત્રાલયના સચિવ ડૉ. આશિષ કુમાર ભુટાણી દ્વારા વરિષ્ઠ અધિકારીઓ અને મહાનુભાવોની હાજરીમાં કરવામાં આવ્યું હતું. રાજસ્થાન સરકારના સચિવ (સહકાર) શ્રીમતી આનંદીએ રાજ્ય સરકાર વતી પ્રતિનિધિઓનું સ્વાગત કર્યું હતું.

પોતાના સંબોધનમાં, ડૉ. ભુટાણીએ કેન્દ્ર-રાજ્ય સંકલનને મજબૂત કરવા, શ્રેષ્ઠ પદ્ધતિઓના આદાન-પ્રદાનને પ્રોત્સાહન આપવા અને જાહેર ધારણાને નવો આકાર આપીને તથા સફળ મોડલ્સને ઉજાગર કરીને સહકારી મંડળીઓને મુખ્ય પ્રવાહમાં લાવવાની જરૂરિયાત પર ભાર મૂક્યો હતો. બનાસકાંઠા ડેરીને એક આદર્શ મોડલ તરીકે ટાંકીને, તેમણે મજબૂત વેલ્યુ ચેઇન (મૂલ્ય શ્રેંખલા)ના નિર્માણમાં સહકારી મંડળીઓની પરિવર્તનકારી ક્ષમતા પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો. તેમણે સહકારી બેંકિંગ, બોર્ડની ચૂંટણીઓ, શાસન (ગવર્નન્સ) સંબંધિત સુધારાઓ અને નિયમોને સરળ બનાવવા માટે રિઝર્વ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા અને નાણા મંત્રાલય સાથે ચાલી રહેલી કામગીરી પર પણ ભાર મૂક્યો હતો.

વર્કશોપમાં પ્રાઈમરી એગ્રીકલ્ચરલ ક્રેડિટ સોસાયટી (PACS), કૃષિ અને ગ્રામીણ વિકાસ બેંકો અને RCS કચેરીઓના કમ્પ્યુટરાઇઝેશન; MPACS, MDCS અને MFCS ના અમલીકરણ; PACS સેવાઓના વિસ્તરણ; અને વિશ્વની સૌથી મોટી અનાજ સંગ્રહ પહેલ સહિતની મુખ્ય પહેલો પરની પ્રગતિની સમીક્ષા કરવામાં આવી હતી.

રાજ્યોએ રાષ્ટ્રીય સહકારી ડેટાબેઝને મજબૂત કરવા, મલ્ટી-સ્ટેટ કોઓપરેટિવ સોસાયટી સુધારાઓ, PACS સશક્તિકરણ, ડિજિટલ પહેલો, સંગ્રહ માળખું અને સહકારી ક્ષેત્રમાં નવીનતા અંગેની શ્રેષ્ઠ પદ્ધતિઓ શેર કરી હતી. સમાપન સત્રમાં, ડૉ. આશિષ કુમાર ભુટાણીએ પુનરોચ્ચાર કર્યો કે PACS સહકારી પ્રણાલીની કરોડરજકુ છે અને ફૂડ કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયાના સમર્થનથી અનાજ સંગ્રહ વ્યવસ્થાના નિર્માણને વેગ આપવાના લક્ષ્યાંકો પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો. તેમણે વર્કશોપના સફળ આયોજન બદલ રાજસ્થાન સરકારનો આભાર માન્યો હતો.

સહકારી ચિંતન શિબિર: સર્વસમાવેશક અને ટકાઉ વિકાસમાં સહકારી સંસ્થાઓની ભૂમિકા પર ભાર

ભારત સરકારના માનનીય સહકાર રાજ્ય મંત્રી શ્રી કૃષ્ણપાલ ગુજરે વર જાન્યુઆરી ૨૦૨૧ના રોજ ચાણક્યપુરી, નવી દિલ્હીમાં ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ્સ ઓફ ઈન્ડિયા (ICAI) દ્વારા આયોજિત "સહકારી ચિંતન શિબિર"માં ગૌરવપૂર્ણ ઉપસ્થિતિ નોંધાવી હતી. ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ્સ અને વિવિધ હિતધારકોની વિશેષ સલાને સંબોધતા તેમણે દેશમાં સર્વસમાવેશક, સહભાગી અને ટકાઉ વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવામાં સહકારી સંસ્થાઓની મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો.

તેમણે કહ્યું કે માનનીય કેન્દ્રીય ગૃહ અને સહકાર મંત્રી શ્રી અમિત શાહના નેતૃત્વમાં સહકાર મંત્રાલય દ્વારા સહકારી ક્ષેત્રના પુનરુત્થાન અને આધુનિકીકરણ માટે ૧૦૦ થી વધુ ઐતિહાસિક પહેલો શરૂ કરવામાં આવી છે. જેમાં નવી સહકાર નીતિ ૨૦૨૫ તથા આગામી ૫ વર્ષમાં દરેક ગામ અને પંચાયતમાં નવી બહુહેતુક પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ મંડળીઓ (M-PACS)ની સ્થાપનાના મહત્વાકાંક્ષી લક્ષ્યનો સમાવેશ થાય છે. તેમણે એ પણ ઉલ્લેખ કર્યો કે પ્રાથમિક કૃષિ ધિરાણ મંડળીઓ (PACS)ના કાર્યક્ષેત્રને પરંપરાગત ધિરાણ પ્રવૃત્તિઓથી આગળ વધારીને ૨૫ થી વધુ નવા આર્થિક ક્ષેત્રોમાં વિસ્તારવામાં આવી રહ્યું છે, જેથી તેમની લાંબા ગાળાની સ્થિરતા, વૈવિધ્યીકરણ તથા સભ્યોની આવકમાં વૃદ્ધિ સુનિશ્ચિત થઈ શકે.

લોક-કેન્દ્રિત સહકારી મોડલ્સ પર પ્રકાશ પાડતા મંત્રીશ્રીએ 'ભારત ટેક્સી' જેવી પહેલોનો ઉલ્લેખ કર્યો, જ્યાં લાલ સીધો ડ્રાઇવરો સુધી પહોંચે છે, જે સર્વસમાવેશક વિકાસ પ્રત્યે સરકારની પ્રતિબદ્ધતા દર્શાવે છે. તેમણે કહ્યું કે માનનીય પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીના માર્ગદર્શન હેઠળ સહકારી ક્ષેત્ર 'વિકસિત ભારત ૨૦૪૭'ના રાષ્ટ્રીય વિઝનને સાકાર કરવામાં નિર્ણાયક ભૂમિકા ભજવશે.

આ કાર્યક્રમમાં માનનીય શ્રી ભૂપેન્દ્ર યાદવ, કેન્દ્રીય પર્યાવરણ, વન અને આબોહવા પરિવર્તન મંત્રી; શ્રી સુરેશ પ્રભુ, પૂર્વ કેન્દ્રીય મંત્રી; તથા CA શ્રી ચરણજોત સિંહ નંદા, પ્રમુખ, ICAI સહિત અનેક પ્રતિષ્ઠિત મહાનુભાવો ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. આ જ દિવસે સહકાર આધારિત કૃષિ વિકાસને સુદૃઢ કરવાની દિશામાં એક મહત્વપૂર્ણ પહેલ અંતર્ગત ભારતીય બીજ સહકારી સમિતિ લિમિટેડ (BBSSL) અને આસામ સ્ટેટ કોઓપરેટિવ ફેડરેશન (ASCOF) વચ્ચે ખાનપારા, ગુવાહાટી (આસામ) ખાતે એક સમજૂતી કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા. આ સમજૂતીનો ઉદ્દેશ્ય રાજ્યમાં સહકારી માધ્યમથી બીજ ઉત્પાદન અને વિતરણને સશક્ત બનાવવાનો, ખેડૂતોને સમયસર વાજબી દરે પ્રમાણિત અને ઉચ્ચ ગુણવત્તાવાળા બીજ ઉપલબ્ધ કરાવવાનો, બીજ પુરવઠા શૃંખલાને મજબૂત કરવાનો તથા સહકારી સંસ્થાઓ અને PACSની સક્રિય ભાગીદારીથી ખેડૂતો માટે આવક સર્જનના નવા અવસરો વિકસાવવાનો છે.

'સહકાર થી સમૃદ્ધિ'ના રાષ્ટ્રીય વિઝનને અનુરૂપ આ ભાગીદારી આસામને BBSSL સાથે ઔપચારિક સહયોગ કરનાર દેશનું વૃદ્ધિ રાજ્ય બનાવે છે, જે આત્મનિર્ભર, સુદૃઢ અને ટકાઉ કૃષિ ઇકોસિસ્ટમના નિર્માણમાં સહકારી સંસ્થાઓની ભૂમિકાને વધુ મજબૂત કરે છે.

કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલયના સમાચાર

માનનીય કૃષિ મંત્રી શ્રી શિવરાજ સિંહ ચૌહાણે ઈરોડમાં ગ્રામીણ સુધારાઓ પર પ્રકાશ પાડ્યો

માનનીય કેન્દ્રીય કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ તથા ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રી શ્રી શિવરાજ સિંહ ચૌહાણે તમિલનાડુના ઈરોડની મુલાકાત દરમિયાન જણાવ્યું હતું કે 'વિકસિત ભારત - જી રામ જી એક્ટ' આત્મનિર્ભર અને વિકસિત ગામડાઓના નિર્માણની દિશામાં એક નિર્ણાયક પગલું છે. ખેડૂતો, મજૂરો અને કામદારોને સંબંધતા માનનીય મંત્રીશ્રીએ કહ્યું કે આ કાયદો ગ્રામીણ રોજગારને મજબૂત કરવા, જરૂરી માળખાગત સુવિધાઓ વધારવા અને જનલાગીદારી દ્વારા ગ્રામીણ સ્તરે આત્મનિર્ભરતાને પ્રોત્સાહન આપવા માટે તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે.

મુખ્ય જોગવાઈઓ સમજાવતા શ્રી ચૌહાણે નોંધ્યું કે રોજગાર ગેરંટી ૧૦૦ થી વધારીને ૧૨૫ દિવસ કરવામાં આવી છે. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું કે જો નિયત સમયમાં કામ પૂરું પાડવામાં ન આવે તો કામદારો બેરોજગારી લથ્થા માટે પાત્ર બનશે અને જો વેતન ચૂકવણીમાં ૧૫ દિવસથી વધુ વિલંબ થશે તો વ્યાજ ચૂકવવામાં આવશે. અમલીકરણને વધુ સરળ બનાવવા માટે, વહીવટી ખર્ચ ૬ ટકાથી વધારીને ૮ ટકા કરવામાં આવ્યો છે, જેનાથી ફિલ્ડ સ્ટાફને સમયસર મહેનતાણું મળી શકશે અને સિસ્ટમની કાર્યક્ષમતામાં સુધારો થશે.

કાયદાના મુખ્ય સિદ્ધાંત તરીકે વિકેન્દ્રીકરણ પર ભાર મૂકતા, માનનીય મંત્રીશ્રીએ કહ્યું કે ગ્રામ સલાઓને સ્થાનિક સ્તરે વિકાસની પ્રાથમિકતાઓ નક્કી કરવા માટે સશક્ત કરવામાં આવી છે. તેમણે ભારપૂર્વક કહ્યું કે ગ્રામીણ વિકાસને લગતા નિર્ણયો હવે દૂરના વહીવટી કેન્દ્રોને બદલે પાયાના સ્તરે લેવામાં આવશે.

ખોટી માહિતી અંગેની ચિંતાઓને સંબંધતા, માનનીય શ્રી ચૌહાણે પુનરોચ્ચાર કર્યો કે માનનીય પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીના નેતૃત્વમાં લાવવામાં આવેલા સુધારાઓ સુનિશ્ચિત કરે છે કે મજૂરો માટેનું ભંડોળ સીધું તેમના બેંક ખાતામાં જમા થાય, જેથી દુરુપયોગની કોઈ શક્યતા રહેતી નથી. તેમણે મક્કમતાથી કહ્યું કે કામદારો માટે ફાળવવામાં આવેલા નાણાં ચાઉં કરી જવાની કોઈ પણ વ્યક્તિને મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં.

ઈરોડમાં હળદર પરીક્ષણ પ્રયોગશાળા અને પ્રાદેશિક સહાય

ઈરોડના પ્રખ્યાત હળદર બજારની મુલાકાત દરમિયાન, શ્રી શિવરાજ સિંહ ચૌહાણે હળદરના ખેડૂતો અને વેપારીઓ સાથે વાતચીત કરી અને આ વિસ્તારમાં હળદર પરીક્ષણ પ્રયોગશાળા (લેબોરેટરી) સ્થાપવાની જાહેરાત કરી. તેમણે ઈન્ડિયન કાઉન્સિલ ઓફ એગ્રીકલ્ચરલ રિસર્ચ (ICAR) ને જરૂરી કાર્યવાહી શરૂ કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો અને નોંધ્યું કે આ સુવિધા ગુણવત્તા પરીક્ષણ, પ્રમાણપત્ર અને ખેડૂતો માટે બજારની સુધારેલી તકોમાં મદદરૂપ થશે.

માનનીય મંત્રીશ્રીએ ઈરોડમાં હળદર બોર્ડ (Turmeric Board) ની પ્રાદેશિક કચેરી સ્થાપવાની પણ ખાતરી આપી અને જણાવ્યું કે સંસ્થાકીય સમર્થન મજબૂત કરવા, નિકાસ વધારવા અને હળદર ઉત્પાદકો માટે બજારની પહોંચ વિસ્તારવા માટે તેઓ વ્યક્તિગત રીતે આ બાબતને આગળ વધારશે.

લણાણી પછીના (પોસ્ટ-હાર્વેસ્ટ) માળખાકીય સુવિધાઓ પર ભાર મૂકતા, શ્રી ચૌહાણે આ પ્રદેશમાં કોલ્ડ સ્ટોરેજ સુવિધાઓની તાતી જરૂરિયાત પર પ્રકાશ પાડ્યો. તેમણે જણાવ્યું કે વર્તમાન કેન્દ્રીય યોજનાઓ હેઠળ આવી માળખાગત સુવિધાઓ વિકસાવી શકાય છે અને તમિલનાડુ સરકારને રાષ્ટ્રીય કૃષિ વિકાસ યોજના (RKVY) ના ભંડોળનો ઉપયોગ કરવા માટે પ્રોત્સાહિત કરવામાં આવશે. તેમણે ગૈરકાયદેસર હળદરની આવકને રોકવા માટે કડક પગલાં લેવાની ખાતરી પણ આપી અને ICAR દ્વારા ગુણવત્તાયુક્ત બીજ વિકાસના મહત્વને રેખાંકિત કર્યું.

મહિલા ખેડૂતો અને કૃષિ નવપ્રવર્તકો સાથે સંવાદ

શ્રી શિવરાજ સિંહ ચૌહાણે કૃષિ ક્ષેત્રમાં ચાલી રહેલા નવીન પ્રયોગોની સમીક્ષા કરી અને વિવિધ કૃષિ ઉત્પાદનોનું પ્રદર્શન કરતા ૧૦૦ થી વધુ સ્ટોલનું નિરીક્ષણ કર્યું. તેમણે ખેડૂતો, ઉદ્યોગસાહસિકો અને પ્રગતિશીલ ખેડૂતો સાથે વાતચીત કરી તથા ઉત્પાદનની ગુણવત્તા અને ભવિષ્યની સંભાવનાઓ અંગે ચર્ચા કરી. માનનીય મંત્રીશ્રીએ ૧,૦૦૦ થી વધુ મહિલા ખેડૂતો અને ખેડૂત સંગઠનોના પ્રતિનિધિઓ સાથે સંવાદ કર્યો અને આ પ્રસંગે આયોજિત સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમોમાં ભાગ લીધો.

નાગોરમાં વિશાળ ખેડૂત સંમેલન: માનનીય કેન્દ્રીય કૃષિ અને ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રી શ્રી શિવરાજ સિંહ ચૌહાણ દ્વારા ખેડૂતોને ડીબીટી (DBT) ના માધ્યમથી આર્થિક સહાયનું હસ્તાંતરણ

માનનીય કેન્દ્રીય કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ તથા ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રી શ્રી શિવરાજ સિંહ ચૌહાણે રાજસ્થાનના નાગોર જિલ્લાના મેડતા સિટીમાં આયોજિત એક વિશાળ ખેડૂત સંમેલનમાં ભાગ લીધો. આ પ્રસંગે તેમણે વિવિધ કેન્દ્રીય સરકારી યોજનાઓ અંતર્ગત ખેડૂતો અને ગ્રામીણ લાભાર્થીઓના બેંક ખાતામાં પ્રત્યક્ષ લાભ હસ્તાંતરણ (ડીબીટી) ના માધ્યમથી આર્થિક સહાય રાશિ હસ્તાંતરિત કરી. કાર્યક્રમમાં માનનીય મુખ્યમંત્રી, રાજસ્થાન સરકાર, શ્રી લજનલાલ શર્મા; માનનીય કૃષિ મંત્રી, રાજસ્થાન સરકાર, ડૉ. કિરોડી લાલ મીણા; માનનીય સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા મંત્રી, રાજસ્થાન સરકાર, શ્રી અવિનાશ; માનનીય મહેસૂલ, ઉપનિવેશ અને સૈનિક કલ્યાણ રાજ્ય મંત્રી, રાજસ્થાન સરકાર, શ્રી વિજય સિંહ; કિસાન આયોગના અધ્યક્ષ, રાજસ્થાન સરકાર, શ્રી સી. આર. ચૌધરી; માનનીય સાંસદ શ્રીમતી મહિમા કુમારી તથા માનનીય ધારાસભ્ય શ્રી લક્ષ્મણ રામ કાલેરુ સહિત અનેક મહાનુભાવો ઉપસ્થિત રહ્યા.

સલાને સંબોધતા માનનીય કેન્દ્રીય મંત્રીએ કહ્યું કે છેલ્લા ૨ વર્ષમાં રાજસ્થાને નોંધપાત્ર પ્રગતિ કરી છે. તેમણે પ્રધાનમંત્રી ગ્રામ સડક યોજના અંતર્ગત લગભગ ૧૨,૬૦૦ ગ્રામીણ સડકોના નિર્માણ માટે રૂ. ૨,૦૮૯ કરોડથી વધુની રકમ જાહેર કરવાની ઘોષણા કરી તથા તેનો મંજૂરી પત્ર માનનીય મુખ્યમંત્રીને સોંપ્યો. કાર્યક્રમ દરમિયાન પ્રધાનમંત્રી આવાસ યોજના (ગ્રામીણ) અંતર્ગત રૂ. ૧૦૦ કરોડથી વધુની રકમ ૧૮,૫૦૦ થી વધુ લાભાર્થીઓને પ્રદાન કરવામાં આવી. આ ઉપરાંત, ૩૫,૮૦૦ ખેડૂતોને ડીબીટીના માધ્યમથી રૂ. ૧૮૭ કરોડથી વધુની રકમ હસ્તાંતરિત કરવામાં આવી. આપત્તિ વ્યવસ્થાપન અને નાગરિક સુરક્ષા અંતર્ગત ૫ લાખથી વધુ ખેડૂતોને કૃષિ ઈનપુટ સહાયના રૂપમાં રૂ. ૬૧૭ કરોડથી વધુની રકમ પ્રદાન કરવામાં આવી, જ્યારે લગભગ ૫ લાખ દૂધ ઉત્પાદકોને રૂ. ૧૫૧ કરોડની સહાય રકમ આપવામાં આવી. સાથે જ આર્થિક રીતે નબળા ગ્રામીણ પરિવારોને કાયમી આવાસ નિર્માણ અને પાયાની સુવિધાઓ માટે રૂ. ૧.૨૦ લાખની આર્થિક સહાય પણ પ્રદાન કરવામાં આવી.

શ્રી શિવરાજ સિંહ ચૌહાણે કહ્યું કે ઉચ્ચ ઉત્પાદકતા અને આબોહવા અનુકૂળ બીજની જાતોની શરૂઆત તથા ખેતીના ખર્ચમાં સતત ઘટાડાને કારણે રાજસ્થાનનું કૃષિ ક્ષેત્ર તીવ્ર વિકાસ તરફ આગળ વધી રહ્યું છે. તેમણે પ્રધાનમંત્રી પાક વીમા યોજના અંતર્ગત રાજ્ય સરકારના પ્રયાસોની પ્રશંસા કરતા જણાવ્યું કે ખેડૂતોને સંયુક્ત રીતે રૂ. ૯,૦૦૦ ની સહાય પ્રાપ્ત થઈ છે તથા છેલ્લા ૨ વર્ષમાં આ યોજના હેઠળ રાજ્યને લગભગ રૂ. ૨૯,૦૦૦ કરોડની રકમ પ્રદાન કરવામાં આવી છે. તેમણે એ પણ જણાવ્યું કે પારદર્શિતા સુનિશ્ચિત કરવા માટે વીમા દાવાઓની પતાવટમાં વિલંબ થવાની સ્થિતિમાં ૧૨ ટકા વ્યાજ ચૂકવવાની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

લઘુત્તમ ટેકાના ભાવ (એમએસપી) નો ઉલ્લેખ કરતા માનનીય મંત્રીએ કહ્યું કે માનનીય પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીના નેતૃત્વમાં એમએસપીમાં નોંધપાત્ર વધારો કરવામાં આવ્યો છે. તેમણે ખાતરી આપી કે મગ, મગફળી અને સોયાબીનની ખરીદી યોગ્ય ભાવે કરવામાં આવી રહી છે, જેથી ખેડૂતોના હિતોનું રક્ષણ સુનિશ્ચિત થઈ શકે. 'વિકસિત ભારત જી રામ જી' કાયદા પર બોલતા તેમણે કહ્યું કે આ વિધેયક રોજગારની તકોને મજબૂત કરીને, નિશ્ચિત કામકાજના દિવસોની સંખ્યા ૧૦૦ થી વધારીને ૧૨૫ કરવા, ગ્રામ પંચાયતોને ગ્રામ વિકાસ યોજનાઓ તૈયાર કરવા માટે સશક્ત બનાવવા તથા વિલંબની સ્થિતિમાં વ્યાજ સહિત સમયસર વેતન ચૂકવણી સુનિશ્ચિત કરીને દેશના ગામડાઓનો કાયાકલ્પ કરશે. તેમણે કહ્યું કે જળ સંરક્ષણ અને મોસમી કૃષિ જરૂરિયાતોને અગ્રતા આપતા ગામડાઓને ગરીબી મુક્ત અને રોજગાર કેન્દ્રિત એકમો તરીકે વિકસાવવામાં આવશે.

માનનીય કેન્દ્રીય મંત્રીએ જાણીજોઈને ફેલાવવામાં આવી રહેલા ભ્રમ અને ભ્રામક સૂચનાઓ પ્રત્યે સાવધાન કરતા કહ્યું કે પ્રધાનમંત્રીના નેતૃત્વમાં કરવામાં આવેલા સુધારાઓથી એ સુનિશ્ચિત થયું છે કે શ્રમિકો અને ખેડૂતો માટે નિર્ધારિત ધનરાશિ સીધી તેમના બેંક ખાતામાં પહોંચી રહી છે. તેમણે એ પણ માહિતી આપી કે સરકાર ટૂંક સમયમાં જ નવી કાયદાકીય જોગવાઈઓ લાવવાની યોજના બનાવી રહી છે, જેમાં બિયારણ અધિનિયમ તથા નક્લી ખાતરો અને ભેળસેળયુક્ત ખાતરની રોકથામ સંબંધિત વિધેયક સામેલ છે, જે અંતર્ગત ખેડૂતોનું શોષણ કરનારાઓ વિરુદ્ધ કડક કાર્યવાહીની જોગવાઈ કરવામાં આવશે.

માનનીય કેન્દ્રીય કૃષિ મંત્રીએ ભારત-ફિજી કૃષિ સહયોગને મજબૂત કરવા ફિજીના સમકક્ષ સાથે દ્વિપક્ષીય બેઠક યોજી

માનનીય કેન્દ્રીય કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રી શ્રી શિવરાજ સિંહ ચૌહાણે નવી દિલ્હીના કૃષિ ભવન ખાતે ફિજીના કૃષિ અને જળમાર્ગ મંત્રી ટોમાસી તુનાબુના સાથે દ્વિપક્ષીય બેઠક યોજી હતી. આ બેઠક કૃષિ ક્ષેત્રમાં ભારત અને ફિજી વચ્ચે ચાલી રહેલા સહયોગની સમીક્ષા કરવા અને ભવિષ્યમાં સહયોગને વધુ ગાઢ બનાવવાના માર્ગો શોધવા પર કેન્દ્રિત હતી.

ચર્ચા દરમિયાન, માનનીય કેન્દ્રીય મંત્રીએ ભારત અને ફિજી વચ્ચેના લાંબા ગાળાના ઐતિહાસિક સંબંધો પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો અને રેખાંકિત કર્યું હતું કે પરસ્પર સન્માન, સહકાર અને મજબૂત સાંસ્કૃતિક તથા લોકો વચ્ચેના જોડાણના પાયા પર દ્વિપક્ષીય સંબંધો સતત મજબૂત થઈ રહ્યા છે. તેમણે ભારતપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે કૃષિ અને ખાદ્ય સુરક્ષા બંને દેશોની સહિયારી અગ્રતાઓ છે અને ભારત-ફિજી સહયોગના મુખ્ય સ્તંભો છે.

બંને મંત્રીઓએ પરસ્પર હિતના વિવિધ મુદ્દાઓ પર વ્યાપક અને રચનાત્મક વિચાર-વિમર્શ કર્યો હતો. બંને પક્ષો વર્તમાન સમજૂતી કરાર (MoU) ને વધુ ૫ વર્ષ માટે લંબાવવા અને દ્વિપક્ષીય સહયોગને વધુ સંસ્થાકીય બનાવવા તથા આગળ વધારવા માટે સંયુક્ત કાર્યકારી જૂથ (JWG) ની સ્થાપના કરવા સંમત થયા હતા. સહયોગ માટે ઓળખવામાં આવેલા મુખ્ય ક્ષેત્રોમાં વિદ્યાર્થી આદાન-પ્રદાન, તાલીમ અને ક્ષમતા નિર્માણ કાર્યક્રમો તથા ટેકનોલોજીની વહેંચણી, ખાસ કરીને નાના પાયાના કૃષિ ચત્રો અને ડિજિટલ કૃષિ સાધનોનો સમાવેશ થાય છે. ચર્ચામાં સંશોધન માળખાને મજબૂત કરવા, આનુવંશિક વિનિમય (જેનેટિક એક્સચેન્જ) પહેલો અને અન્નનો બગાડ તથા નુકસાન ઘટાડવા અંગે જ્ઞાનની વહેંચણીનો પણ સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.

ફિજીના પ્રતિનિધિમંડળમાં ફિજીના માનનીય કૃષિ અને જળમાર્ગ મંત્રી શ્રી ટોમાસી તુનાબુના; બહુ-વંશીય બાબતો અને ખાંડ ઉદ્યોગના માનનીય મંત્રી શ્રી ચરણ જીત સિંહ; ભારતમાં ફિજીના હાઈ કમિશનર મહામહિમ શ્રી જગન્નાથ સામી; ખાંડ મંત્રાલયના કાયમી સચિવ ડૉ. વિનેશ કુમાર; ફિજી સુગર કોર્પોરેશનના બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સના ચેરમેન શ્રી નિત્ય રેડ્ડી; અને ફિજી હાઈ કમિશનના કાઉન્સેલર શ્રી પાઉલો દોરેવા સામેલ હતા.

ભારતીય પક્ષનું પ્રતિનિધિત્વ કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ વિભાગના સચિવ શ્રી દેવેશ ચતુર્વેદી; કૃષિ સંશોધન અને શિક્ષણ વિભાગ (DARE) ના સચિવ શ્રી એમ. એલ. જાટ; તથા અન્ય વરિષ્ઠ અધિકારીઓએ કર્યું હતું.

આ બેઠકે સતત જોડાણ, ક્ષમતા નિર્માણ, ટેકનોલોજી હસ્તાંતરણ અને સુધારેલી ખાદ્ય સુરક્ષા તથા ટકાઉ કૃષિ વિકાસ માટે સહયોગી સંશોધન દ્વારા કૃષિ ક્ષેત્રે સહકાર વધારવાની ભારત અને ફિજીની સહિયારી પ્રતિબદ્ધતાને પુનઃપુષ્ટ કરી હતી.

રસાયણ અને ખાતર મંત્રાલયના સમાચાર

ખાતર વિભાગની ચિંતન શિબિર સંતુલિત ખાતરના ઉપયોગ અને ટકાઉ કૃષિ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે

ખેડૂતોને કેન્દ્રમાં રાખીને ભારત સરકારની નીતિઓને અમલમાં મૂકવા, ખાતરોની સમયસર ઉપલબ્ધતા સુનિશ્ચિત કરવા અને જમીનના સ્વાસ્થ્યને સુધારવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે, ખાતર વિભાગે નવી દિલ્હીમાં એક દિવસીય 'ચિંતન શિબિર'નું આયોજન કર્યું હતું. આ વિચાર-વિમર્શ ખાતરોના સંતુલિત ઉપયોગ, ટકાઉ કૃષિ અને ખેડૂતોને વધુ અસરકારક રીતે મદદ કરવા માટે ખાતર ઇકોસિસ્ટમને મજબૂત કરવા પર કેન્દ્રિત હતો.

આ સત્રમાં ખાતર વિભાગ અને રાજ્ય સરકારોના વરિષ્ઠ અધિકારીઓ, વૈજ્ઞાનિકો, સહકારી સંસ્થાઓના પ્રતિનિધિઓ, જાહેર ક્ષેત્રના ઉપક્રમો અને ખાતર ક્ષેત્રના લોકોએ ભાગ લીધો હતો, જેમણે માનનીય કેન્દ્રીય રસાયણ અને ખાતર મંત્રી શ્રી જગત પ્રકાશ નડુ અને માનનીય રસાયણ અને ખાતર રાજ્ય મંત્રી શ્રીમતી અનુપ્રિયા પટેલ સાથે વિગતવાર ચર્ચા કરી હતી.

સલાને સંબોધતા શ્રી જે. પી. નડુએ ભારતપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે માનનીય પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીએ સતત ખેડૂતોને શાસનના કેન્દ્રમાં રાખ્યા છે અને તમામ નીતિઓ તથા નિર્ણયો ખેડૂતોના જીવનને સરળ બનાવવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે હોવા જોઈએ. તેમણે જણાવ્યું હતું કે અનેક પડકારો હોવા છતાં, ખાતર વિભાગે દેશભરમાં ખાતરોની અવિરત ઉપલબ્ધતા સુનિશ્ચિત કરી છે. તેમણે વધુમાં પ્રકાશ પાડ્યો કે ખેડૂત-લક્ષી પહેલોએ રાષ્ટ્રને વર્ષ દરમિયાન સમયસર આયાતની સાથે રેકોર્ડ ખાતર ઉત્પાદન પ્રાપ્ત કરવામાં સક્ષમ બનાવ્યું છે.

માનનીય કેન્દ્રીય મંત્રીએ જણાવ્યું હતું કે સંતુલિત ખાતરના ઉપયોગ જેવા મુદ્દાઓને ઉકેલવા અને બિન-પેતી હેતુઓ માટે ખાતરોનું ડાયવર્ઝન કે દુરુપયોગ અટકાવવા માટે ભારત સરકારના વિવિધ વિભાગો વચ્ચે સંકલિત પ્રયાસો હાથ ધરવામાં આવશે, જેથી ખેડૂતોના હિતો અને જમીનના સ્વાસ્થ્યનું રક્ષણ થઈ શકે. માનનીય રાજ્ય મંત્રી શ્રીમતી અનુપ્રિયા પટેલે જણાવ્યું હતું કે માનનીય પ્રધાનમંત્રી ભારતને 'વૈશ્વિક અન્ન લંડાર' (Global Food Basket) તરીકે જુએ છે અને ચિંતન શિબિર દરમિયાન ઉત્પન્ન થયેલા વિચારો ૨૦૪૭ સુધીમાં 'વિકસિત ભારત'ના લક્ષ્યને પ્રાપ્ત કરવામાં મદદ આપશે.

ખાતર વિભાગના સચિવ શ્રી રજત કુમાર મિશ્રાએ જણાવ્યું હતું કે સરકાર, જાહેર ક્ષેત્રના ઉપક્રમો, સહકારી મંડળીઓ અને ખાતર ક્ષેત્રે સામૂહિક રીતે ખેડૂતોને તમામ ચર્ચાઓના કેન્દ્રમાં રાખ્યા છે. તેમણે નોંધ્યું હતું કે શિબિરના સંવાદાત્મક સ્વરૂપે સુનિશ્ચિત કર્યું કે દરેક સૂચન પર યોગ્ય વિચારણા કરવામાં આવે, જે સહિયારી નિપુણતા દ્વારા વધુ અસરકારક પરિણામો તરફ દોરી જાય.

નેશનલ એગ્રીકલ્ચરલ સાયન્સ કોમ્પ્લેક્સ ખાતે યોજાયેલી આ એક દિવસીય શિબિરમાં વપથી મેટ્રિક જૂથોએ ઊંડાણપૂર્વક વિચાર-વિમર્શ કર્યો અને અમલવા યોગ્ય ભલામણો રજૂ કરી. માનનીય કેન્દ્રીય મંત્રી, માનનીય રાજ્ય મંત્રી અને ખાતર વિભાગના સચિવે તેમના સૂચનો સમજવા માટે દરેક જૂથ સાથે વ્યક્તિગત રીતે વાતચીત કરી.

ચર્ચાઓમાં નવા જમાનાના ખાતરો, ખાતર ઉત્પાદનમાં આત્મનિર્ભરતા, ખેડૂતો સુધી પહોંચ અને જાગૃતિ, ખાતર ઇકોસિસ્ટમનું ડિજિટલ સુદ્રઢીકરણ અને ન્યુટ્રિઅન્ટ બેઝ્ડ સબસિડી ફ્રેમવર્ક સહિતના મુખ્ય ક્ષેત્રોને આવરી લેવામાં આવ્યા હતા. ખાતર વિભાગના જાહેર ક્ષેત્રના ઉપક્રમોના વરિષ્ઠ અધિકારીઓ, સહકારી મંડળીઓ અને ખાતર કંપનીઓના પ્રતિનિધિઓએ પણ ચિંતન શિબિરમાં સક્રિયપણે ભાગ લીધો હતો.

કૃષકો એ ચિંતન શિબિરમાં સક્રિયપણે ભાગ લીધો હતો અને ટકાઉ કૃષિ, ખાતરનો સંતુલિત ઉપયોગ અને ખેડૂત-લક્ષી પહેલો પરના વિચાર-વિમર્શમાં યોગદાન આપ્યું હતું, તેમજ જમીનના સ્વાસ્થ્ય અને ટકાઉ કૃષિ વિકાસ પ્રત્યેની તેની પ્રતિબદ્ધતાને પુનઃપુષ્ટ કરી હતી.

પારદર્શક ખાતર સબસિડી પ્રક્રિયાને સુદ્રઢ કરવા માટે એકીકૃત ઇ-બિલ પ્રણાલીનો શુભારંભ

માનનીય પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્ર મોદીના ડિજિટલ ઇન્ડિયાના વિઝન અને વર્ષ ૨૦૪૭ સુધી 'વિકસિત ભારત'ના રાષ્ટ્રીય લક્ષ્યને અનુરૂપ, ખાતર વિભાગે ડિજિટલ શાસન અને આર્થિક પારદર્શિતાને સુદ્રઢ કરવાની દિશામાં એક મહત્વપૂર્ણ પગલું ભર્યું છે. માનનીય કેન્દ્રીય સ્વાસ્થ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ તથા રસાયણ અને ખાતર મંત્રી શ્રી જગત પ્રકાશ નડુએ નવી દિલ્લી સ્થિત કર્તવ્ય ભવનમાં એકીકૃત ઇ-બિલ પ્રણાલીનો શુભારંભ કર્યો. આ પ્રણાલી લગભગ ૩.૨ લાખ કરોડના ખાતર સબસિડી દાવાઓની પ્રોસેસિંગ પ્રક્રિયાને સંપૂર્ણ રીતે ડિજિટલ મંચના માધ્યમથી સક્ષમ બનાવશે.

કાર્યક્રમને સંબોધિત કરતા માનનીય કેન્દ્રીય મંત્રીએ કહ્યું કે ઇ-બિલ પ્રણાલીનો શુભારંભ પારદર્શક, કાર્યક્ષમ અને ટેકનોલોજી-આધારિત શાસનની દિશામાં એક મહત્વપૂર્ણ સુધારો છે. તેમણે જણાવ્યું કે આ ડિજિટલ મંચ જવાબદારીને સુદ્રઢ કરવામાં, સબસિડી વિતરણને ઝડપી બનાવવા તથા ખાતર ક્ષેત્રમાં સમગ્ર નાણાકીય વ્યવસ્થાપનને બહેતર બનાવવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવશે.

ખાતર વિભાગના સચિવ શ્રી રજત કુમાર મિશ્રાએ કહ્યું કે આ પહેલ વિભાગીય નાણાકીય પ્રક્રિયાઓના આધુનિકીકરણની દિશામાં એક સીમાચિહ્નરૂપ છે, જે અંતર્ગત મેન્યુઅલ અને કાગળ-આધારિત પ્રક્રિયાઓથી હટીને સંપૂર્ણ રીતે એકીકૃત, સિસ્ટમ-ટુ-સિસ્ટમ ડિજિટલ વર્કફ્લોને અપનાવવામાં આવ્યો છે. તેમણે જણાવ્યું કે આ પ્રણાલીથી બિલોની ભૌતિક હેરફેર સમાપ્ત થઈ જશે તથા સબસિડી પ્રોસેસિંગમાં ગતિ, ચોકસાઈ અને વિશ્વસનીયતામાં નોંધપાત્ર વધારો થશે.

એકીકૃત ઇ-બિલ પ્રણાલી, ખાતર વિભાગની ઇન્ટિગ્રેટેડ ફર્ટિલાઇઝર મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમ (IFMS) અને નાણા મંત્રાલયના કંટ્રોલર જનરલ ઓફ એકાઉન્ટ્સના પબ્લિક ફાઇનાન્સિયલ મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમ (PFMS) વચ્ચેના સુદ્રઢ તકનીકી સહયોગનું પરિણામ છે, જેનાથી નિર્બાધ ડેટા આદાન-પ્રદાન અને એકીકૃત નાણાકીય દેખરેખ સુનિશ્ચિત થાય છે.

મુખ્ય એકાઉન્ટ્સ કંટ્રોલર શ્રી સંતોષ કુમારે કહ્યું કે આ પ્રણાલી તમામ લેવડ-દેવડ માટે એક કેન્દ્રીય અને છેડછાડ મુક્ત ડિજિટલ ઓડિટ ટ્રેલ સ્થાપિત કરે છે, જેનાથી પારદર્શિતા, જવાબદારી અને ઓડિટ કાર્યક્ષમતામાં નોંધપાત્ર વધારો થાય છે. વરિષ્ઠ અધિકારીઓને હવે ખર્ચની રિયલ-ટાઇમ (વાસ્તવિક સમયની) માહિતી ઉપલબ્ધ થશે, જેનાથી સુદ્રઢ નાણાકીય નિયંત્રણ અને યોગ્ય નિર્ણય લેવાનું શક્ય બનશે.

સંયુક્ત સચિવ (નાણા અને એકાઉન્ટ્સ) શ્રી મનોજ સેઠીએ જણાવ્યું કે આ મંચ બિલોના એન્ડ-ટુ-એન્ડ ડિજિટલ પ્રોસેસિંગને સક્ષમ બનાવે છે, જેનાથી સાપ્તાહિક ખાતર સબસિડી ચૂકવણી સહિત તમામ ચૂકવણી પ્રક્રિયાઓ ઝડપી થશે. આ પ્રણાલીના માધ્યમથી ખાતર કંપનીઓ તેમના દાવા ઓનલાઇન રજૂ કરી શકશે, ચૂકવણીની સ્થિતિને રિયલ-ટાઇમમાં ટ્રેક કરી શકશે તથા એક પ્રમાણિત ઇલેક્ટ્રોનિક વર્કફ્લોનું પાલન કરી શકશે. આનાથી સમાનતા, નિષ્પક્ષતા અને નાણાકીય નિયમોનું પાલન સુનિશ્ચિત થશે તથા મેન્યુઅલ હસ્તક્ષેપ અને સિસ્ટમિક આઈસોલેશનમાં ઘટાડો થશે.

શુભારંભ કાર્યક્રમમાં અધિક સચિવ શ્રીમતી અનીતા સી. મેશ્રામ, અધિક સચિવ શ્રીમતી અપર્ણા શર્મા, સંયુક્ત સચિવ શ્રી કે. કે. પાઠક, સંયુક્ત સચિવ શ્રી અનુરાગ રોહતગી તથા નિદેશક શ્રીમતી લબોની દાસ દત્તા સહિત અનેક વરિષ્ઠ અધિકારીઓ ઉપસ્થિત રહ્યા.

નેશનલ ઇન્ફોર્મેટિક્સ સેન્ટર (NIC) ના વરિષ્ઠ ટેકનિકલ ડાયરેક્ટર શ્રી અસીમ ગુપ્તાએ પ્રણાલીની તકનીકી રચના અને કાર્યક્ષમતા વિશે માહિતી આપી. NIC ની ટીમ, જેમાં સંયુક્ત નિદેશક શ્રી આશુતોષ તિવારી અને ડેવલપર શ્રી હરે કૃષ્ણ તિવારી સામેલ હતા, તેમણે પ્રણાલીના અમલીકરણ અને લાઈવ ડેમોસ્ટ્રેશનમાં મહત્વપૂર્ણ સહયોગ પ્રદાન કર્યો, જેની વ્યાપક પ્રશંસા કરવામાં આવી.

એકીકૃત ઇ-બિલ પ્રણાલી આંતરિક ચકાસણી નિયંત્રણ, રિયલ-ટાઇમ ટ્રેકિંગ અને વ્યાપક ઓડિટ લોગના માધ્યમથી નાણાકીય શાસનને સુદ્રઢ બનાવે છે, જેનાથી ભૂલો, છેતરપિંડી અથવા દુરુપયોગની શક્યતાઓ ઓછી થાય છે. આ પહેલ પારદર્શક, કાર્યક્ષમ અને ડિજિટલ રીતે સશક્ત વહીવટ પ્રત્યે ભારત સરકારની પ્રતિબદ્ધતાને વધુ મજબૂત કરે છે.

કૃષકો ની મુખ્ય વિશેષતાઓ

કૃષકો ના મેનેજિંગ ડિરેક્ટરે માનનીય કેન્દ્રીય રસાયણ અને ખાતર મંત્રીની મુલાકાત લીધી

કૃષકો ના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર શ્રી એસ. એસ. યાદવે, માનનીય કેન્દ્રીય રસાયણ અને ખાતર તથા સ્વાસ્થ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રી શ્રી જે. પી. નડુની સૌજન્ય મુલાકાત લીધી હતી.

બેઠક દરમિયાન, માનનીય મંત્રીશ્રીને ખાતર ક્ષેત્રને મજબૂત કરવા, વેલ્યુ ચેઇનમાં કાર્યક્ષમતા વધારવા અને ટકાઉ તથા નવીનતા-સંચાલિત અભિગમો દ્વારા ખેડૂતોને મદદ કરવા પર કેન્દ્રિત કૃષકોની વર્તમાન અને આયોજિત પહેલો વિશે માહિતગાર કરવામાં આવ્યા હતા. આ ચર્ચામાં કૃષિ અને ખાતર વ્યવસ્થાપનમાં રાષ્ટ્રીય પ્રાયમિકતાઓ સાથે પોતાની પ્રવૃત્તિઓને સુસંગત બનાવવાના કિલકોના પ્રયાસો તેમજ લાંબા ગાળાના ક્ષેત્રીય વિકાસને સુનિશ્ચિત કરવા માટે મુખ્ય હિતધારકો સાથે સહયોગ વધારવા અંગેની બાબતોનો પણ સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.

આ સંવાદે ભારતનો કૃષિ વિકાસ અને ખેડૂતોને ભરોસાપાત્ર પોષક તત્વોના ઉકેલો, સંસ્થાકીય મજબૂતીકરણ અને ભવિષ્યલક્ષી પહેલો દ્વારા સહાય પૂરી પાડવામાં કૃષકોની નિરંતર પ્રતિબદ્ધતા પર ભાર મૂક્યો હતો.

શ્રી એસ. એસ. યાદવે ટકાઉ ખેતી અંગે ચર્ચા કરવા માટે કેન્દ્રીય પર્યાવરણ મંત્રીની મુલાકાત લીધી

કૃષકો ના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર શ્રી એસ. એસ. યાદવે, માનનીય કેન્દ્રીય પર્યાવરણ, વન અને આબોહવા પરિવર્તન મંત્રી શ્રી ભૂપેન્દ્ર યાદવની સૌજન્ય મુલાકાત લીધી હતી. બેઠક દરમિયાન, તેઓએ ટકાઉ ખેતી પદ્ધતિઓને પ્રોત્સાહન આપવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે મુખ્ય મુદ્દાઓ અને પહેલો પર ચર્ચા કરી હતી. આ સંવાદે પર્યાવરણીય જવાબદારી અને લાંબા ગાળાની કૃષિ ટકાઉપણું પ્રત્યેની સહિયારી પ્રતિબદ્ધતાને પુનઃપુષ્ટ કરી હતી.

આ સંવાદે ભારતનો કૃષિ વિકાસ અને ખેડૂતોને ભરોસાપાત્ર પોષક તત્વોના ઉકેલો, સંસ્થાકીય મજબૂતીકરણ અને ભવિષ્યલક્ષી પહેલો દ્વારા સહાય પૂરી પાડવામાં કૃષકોની નિરંતર પ્રતિબદ્ધતા પર ભાર મૂક્યો હતો.

કૃલકો ભવનમાં પુલપિટ થિયેટરની મંચ પ્રસ્તુતિ સાથે નૂતન વર્ષના સમારોહનું આયોજન

કૃલકો ભવનમાં નૂતન વર્ષનું ઉત્સાહ અને સાંસ્કૃતિક ઉલ્લાસ સાથે સ્વાગત કરવામાં આવ્યું હતું, જ્યાં પુલપિટ થિયેટરના કલાકારોની મંચ પ્રસ્તુતિ સાથે એક વિશેષ સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

આ કાર્યક્રમમાં કૃલકોના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર શ્રી એસ. એસ. યાદવ સહિત વરિષ્ઠ મેનેજમેન્ટના સભ્યો અને કર્મચારીઓ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. આ આયોજન સંસ્થાની અંદર સહભાગિતા, પરસ્પર સૌહાર્દ અને મંચ કલા પ્રત્યે પ્રશંસાની સહિયારી ભાવનાને પ્રતિબિંબિત કરે છે.

થિયેટર કલાકારોની જીવંત અને આકર્ષક પ્રસ્તુતિએ નૂતન વર્ષના સમારોહને સાંસ્કૃતિક પરિમાણ પૂરું પાડ્યું હતું તથા કર્મચારીઓને એક સહજ, સર્જનાત્મક અને સૌહાર્દપૂર્ણ વાતાવરણમાં એકત્ર થવાની તક મળી હતી. આ કાર્યક્રમ કૃલકો દ્વારા સર્જનાત્મકતા, સર્વસમાવેશકતા અને કર્મચારીઓની સહભાગિતાને મહત્વ આપતી સશક્ત કાર્યસ્થળ સંસ્કૃતિ પ્રત્યેની પ્રતિબદ્ધતા પણ દર્શાવે છે.

આ આયોજન નૂતન વર્ષની એક સકારાત્મક અને પ્રેરણાદાયી શરૂઆતનું પ્રતીક બની રહ્યું, જેણે કૃલકો પરિવાર વચ્ચે એકતા અને સાંસ્કૃતિક પ્રશંસાની ભાવનાને વધુ સુદૃઢ કરી.

નૂતન વર્ષની ઉજવણી

સહકારી કાર્યપ્રણાલીનો વ્યાવહારિક અનુભવ મેળવવા માટે એનસીસીઈ (NCCE) ડિપ્લોમા કાર્યક્રમના સહભાગીઓનું કૃલકો લવનનું ભ્રમણ

રાષ્ટ્રીય સહકારી શિક્ષણ પરિષદ (NCCE) દ્વારા સંચાલિત ડિપ્લોમા કાર્યક્રમના સહભાગીઓએ સહકારી શિક્ષણ અને વિકાસ સાથે સંબંધિત તેમના શૈક્ષણિક અભ્યાસક્રમ અંતર્ગત કૃલકો લવનનું શૈક્ષણિક ભ્રમણ (સ્ટડી ટૂર) કર્યું હતું.

અભ્યાસ ભ્રમણ દરમિયાન કૃલકોના સંયુક્ત મહાપ્રબંધક (માર્કેટિંગ) ડૉ. તેજિંદર સિંહ, સંયુક્ત મહાપ્રબંધક (માનવ સંસાધન) શ્રી ડી. કે. યાદવ તથા ઉપ મહાપ્રબંધક (માર્કેટિંગ) શ્રી ગજેન્દ્ર કુમાર સહિત અન્ય વરિષ્ઠ અધિકારીઓએ સહભાગીઓ સાથે સંવાદ કર્યો હતો અને કૃલકોની સંગઠનાત્મક રચના, ભૂમિકા તથા સહકારી ક્ષેત્રમાં તેની વ્યાપક સેવાઓ વિશે મહત્વપૂર્ણ માહિતી શેર કરી હતી.

કાર્યક્રમ અંતર્ગત સહભાગીઓને કૃલકોની પ્રયોગશાળા (લેબોરેટરી) સુવિધાઓનું માર્ગદર્શિત ભ્રમણ પણ કરાવવામાં આવ્યું હતું, જેનાથી તેમને સંસ્થાની તકનીકી પ્રક્રિયાઓ અને ગુણવત્તા ખાતરી પ્રણાલીઓની પ્રત્યક્ષ જાણકારી પ્રાપ્ત થઈ હતી. આ સાથે જ એક સંવાદાત્મક પ્રશ્નોત્તરી સત્રનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું, જેના માધ્યમથી સહભાગીઓને દેશની અગ્રણી સહકારી સંસ્થાઓમાંની એક એવી કૃલકોની કાર્યપ્રણાલી, મેનેજમેન્ટ પદ્ધતિઓ અને યોગદાનને વ્યાવહારિક રીતે સમજવાની તક મળી હતી.

આ શૈક્ષણિક ભ્રમણ એક સમૃદ્ધ અને જ્ઞાનવર્ધક અનુભવ સાબિત થયો, જેણે કૃષિ અને ગ્રામીણ વિકાસમાં સહકારી સંસ્થાઓના મહત્વને સુદ્રઢ કરવામાં અને શૈક્ષણિક અભ્યાસ તથા વાસ્તવિક સહકારી કાર્યપ્રણાલી વચ્ચેના અંતરને ઘટાડવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી હતી.

એઆઈ (AI) તાલીમ કાર્યક્રમ દ્વારા કૃષકો તેની ડિજિટલ ક્ષમતાઓને મજબૂત કરે છે

કૃષકો ના એક્ઝિક્યુટિવ ડિરેક્ટર અને ડેપ્યુટી જનરલ મેનેજર સહિતના વરિષ્ઠ અધિકારીઓએ આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ (AI) ના પાયાના જ્ઞાન અને સંસ્થાકીય કાર્યોમાં તેના વ્યવહારુ ઉપયોગને મજબૂત કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે "આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ એસેન્શિયલ્સ" શીર્ષક હેઠળના એક દિવસીય સઘન તાલીમ કાર્યક્રમમાં ભાગ લીધો હતો.

શ્રી સી. એસ. આઝાદ, એક્ઝિક્યુટિવ ડિરેક્ટર (ટેકનિકલ અને આઈટી), શ્રી રાજેશ બી. મીના, ડેપ્યુટી જનરલ મેનેજર (એમએસ), અને શ્રી વિજય આનંદ, ડેપ્યુટી જનરલ મેનેજર (એમએસ) ની સાથે માર્કેટિંગ, ફાઇનાન્સ, મટિરિયલ્સ, ઇન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી અને ટેકનિકલ વિભાગના અધિકારીઓએ આ કાર્યક્રમમાં હાજરી આપી હતી.

છ સત્રોનો આ તાલીમ કાર્યક્રમ હેવલેટ પેકાર્ડ એન્ટરપ્રાઇઝ ઇન્ડિયા પ્રાઇવેટ લિમિટેડ દ્વારા ચલાવવામાં આવ્યો હતો અને તેમાં આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સના પાયાના સિદ્ધાંતો, ઉભરતી એઆઈ ટેકનોલોજી અને આધુનિક વ્યાપારી વાતાવરણમાં તેની સુસંગતતા વિશે વ્યાપક સમજ પૂરી પાડવામાં આવી હતી. આ કાર્યક્રમમાં કિલકોની મુખ્ય વ્યવસાયિક પ્રક્રિયાઓમાં કાર્યક્ષમતા, નિર્ણય લેવાની ક્ષમતા અને નવીનતા વધારવા માટે એઆઈ-સંચાલિત ઉકેલોના સંલગ્ન ઉપયોગ વિશે પણ શોધ કરવામાં આવી હતી.

આ તાલીમ પહેલ ક્ષમતા નિર્માણ, ડિજિટલ પરિવર્તન અને ઓપરેશનલ ઉત્કૃષ્ટતા તથા સેવા વિતરણમાં સુધારો કરવા માટે અદ્યતન ટેકનોલોજી અપનાવવા પ્રત્યે કિલકોની નિરંતર પ્રતિબદ્ધતા દર્શાવે છે. સંવાદાત્મક સત્રોએ સહભાગીઓને સંસ્થાકીય કાર્યપ્રવાહમાં એઆઈને એકીકૃત કરવા અંગે વ્યવહારુ દ્રષ્ટિકોણ પ્રાપ્ત કરવા સક્ષમ બનાવ્યા, જે ટકાઉ વિકાસ માટે ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરવાના સહકારી સંસ્થાના વિઝન સાથે સુસંગત છે.

હજીરા પ્લાન્ટમાં યુરિયા સ્ટ્રિપ્સ રિપ્લેસમેન્ટ પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત કાર્યની પ્રગતિ

સંયંત્ર વિશ્વસનીયતા સુધારણા કાર્યક્રમ અંતર્ગત કૃષકો પોતાના હજીરા પ્લાન્ટમાં યુરિયા સ્ટ્રિપ્સના તબક્કાવાર પ્રતિસ્થાપનની પ્રક્રિયા અમલમાં મૂકી રહ્યું છે, જેનો ઉદ્દેશ્ય ઓપરેશનલ વિશ્વસનીયતાને મજબૂત કરવાનો અને સમગ્ર પ્લાન્ટની કાર્યક્ષમતામાં વૃદ્ધિ કરવાનો છે.

આ પ્રોજેક્ટ લાર્સન એન્ડ ટુબ્રો (એલ એન્ડ ટી), હજીરાને સોંપવામાં આવ્યો છે અને તેના અંતર્ગત નોંધપાત્ર પ્રગતિ થઈ છે. પ્રોજેક્ટ હેઠળ સૂચિત ચાર યુરિયા સ્ટ્રિપ્સ એકમોમાંથી બે એકમોનો પુરવઠો અને સફળતાપૂર્વક કમિશનિંગ પૂર્ણ થઈ ચૂક્યું છે, જે પ્રોજેક્ટ અમલીકરણ કાર્યક્રમમાં એક મહત્વપૂર્ણ સિદ્ધિ છે.

પ્રોજેક્ટની પ્રગતિની સમીક્ષા કરવા માટે કૃષકોના કાર્યકારી નિદેશક (સંચાલન) અને પ્લાન્ટ હેડ શ્રી પી. ચંદ્ર મોહન ના નેતૃત્વમાં, મેન્ટેનન્સ અને કોમર્સ વિભાગના વરિષ્ઠ અધિકારીઓ સહિત એક ઉચ્ચ સ્તરીય પ્રતિનિધિમંડળે એલ એન્ડ ટી હજીરામાં આવેલા હજીરા પ્લાન્ટની મુલાકાત લીધી હતી. આ દરમિયાન પ્રતિનિધિમંડળે પ્રોજેક્ટના મુખ્ય તકનીકી અને લોજિસ્ટિક પાસાઓનું મૂલ્યાંકન કર્યું હતું, જેથી ગુણવત્તાના ધોરણો અને નિર્ધારિત સમય મર્યાદાનું પાલન સુનિશ્ચિત કરી શકાય.

મુલાકાતનું સમાપન ત્રીજા યુરિયા સ્ટ્રિપ્સના ફલેગ-ઓફ સાથે થયું હતું, જે પ્રોજેક્ટની નિર્ધારિત સમયમર્યાદામાં પૂર્ણ થવાની દિશામાં સતત પ્રગતિનો સંકેત છે. આ પહેલ મજબૂત એન્જિનિયરિંગ સોલ્યુશન્સ અપનાવવા અને સંપત્તિની વિશ્વસનીયતાને મજબૂત કરવા પ્રત્યે કૃષકોની નિરંતર પ્રતિબદ્ધતા દર્શાવે છે, જેથી ખાતર ઉત્પાદનને ટકાઉ અને કાર્યક્ષમ રીતે સમર્થન મળી શકે.

કૃલકો એ 'પ્લાસ્ટિક મુક્ત' થીમ હેઠળ સુરત ખાતે GPCB રાજ્ય સ્તરીય સ્પોર્ટ્સ મીટને સમર્થન આપ્યું

સરકારી એજન્સીઓ સાથે રચનાત્મક જોડાણ કેળવવાની અને સમુદાય-લક્ષી પહેલોને સમર્થન આપવાની તેની પ્રતિબદ્ધતાને અનુરૂપ, કૃલકો એ કૃલકો નગર, સુરત ખાતેના કૃલકો સ્પોર્ટ્સ કોમ્પ્લેક્સમાં ગુજરાત પ્રદૂષણ નિયંત્રણ બોર્ડ (GPCB) દ્વારા પ્રાયોજિત રાજ્ય સ્તરીય સ્પોર્ટ્સ મીટ માટે તેના ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરનું સમર્થન આપ્યું હતું.

આ કાર્યક્રમમાં કૃલકો હજીરા પ્લાન્ટના એક્ઝિક્યુટિવ ડિરેક્ટર (ઓપરેશન્સ) શ્રી પી. ચંદ્ર મોહન; જીપીસીબી (GPCB) ના અધ્યક્ષ શ્રી આર. બી. બારડ; જીપીસીબીના સભ્ય સચિવ શ્રી ડી. એમ. ઠક્કર; અને જીપીસીબી (સુરત) ના પ્રાદેશિક અધિકારી શ્રી અરુણ જી. પટેલ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. આ પ્રસંગે કિલકો અને જીપીસીબીના વરિષ્ઠ અધિકારીઓ પણ હાજર હતા.

પ્લાસ્ટિક મુક્ત" થીમ પર આયોજિત આ રાજ્ય સ્તરીય સ્પોર્ટ્સ મીટનો ઉદ્દેશ્ય સહભાગીઓમાં પર્યાવરણીય જાગૃતિ, ટકાઉપણું અને જવાબદાર પદ્ધતિઓને પ્રોત્સાહન આપવાનો હતો. આ કાર્યક્રમે પર્યાવરણ સુરક્ષા અને ઇકો-ફ્રેન્ડલી પહેલોને પ્રોત્સાહન આપવા માટે કૃલકો અને જીપીસીબીની સહિયારી પ્રતિબદ્ધતા પર ભાર મૂક્યો હતો.

પોતાના સ્પોર્ટ્સ કોમ્પ્લેક્સમાં આ કાર્યક્રમનું આયોજન કરીને, કૃલકોએ પર્યાવરણીય સલામતા, સ્વસ્થ જીવનશૈલી અને ટકાઉ વિકાસ માટેના સહયોગી પ્રયાસોને પ્રોત્સાહિત કરતા સરકાર સંચાલિત કાર્યક્રમો માટે તેના સમર્થનની પુનઃપુષ્ટિ કરી હતી.

કૃલકો એ ગુજરાત ગ્લોબલ એક્સપો ૨૦૨૫ માં વિદ્યાર્થીઓ અને શૈક્ષણિક જગત સાથે જોડાણ કર્યું

કૃલકો એ સુરતની વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી ખાતે યોજાયેલા ગુજરાત ગ્લોબલ એક્સપો ૨૦૨૫ માં તેની સક્રિય હાજરી નોંધાવી હતી, જેમાં વિદ્યાર્થીઓ, શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ અને વિવિધ હિતધારકો સાથે સંવાદ કરવામાં આવ્યો હતો.

એક્સપોમાં કૃલકોના સ્ટોલનું ઉદ્ઘાટન કૃલકો હજીરા પ્લાન્ટના એક્ઝિક્યુટિવ ડિરેક્ટર (ઓપરેશન્સ) શ્રી પી. ચંદ્ર મોહન દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું. આ પ્રસંગે સંયુક્ત મહાપ્રબંધક (માનવ સંસાધન) શ્રી સુનિલ ગૌર અને સંસ્થાના અન્ય વરિષ્ઠ અધિકારીઓ પણ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.

કૃલકોના પ્રદર્શનમાં વિદ્યાર્થીઓ, પ્રોફેસરો અને મુલાકાતીઓએ નોંધપાત્ર રસ દાખવ્યો હતો, જેમને સહકારી સંસ્થાના વિવિધ ઉત્પાદનો (પોર્ટફોલિયો), ખાતર ક્ષેત્રમાં તેની ભૂમિકા અને વિવિધ સામાજિક વિકાસ તથા સમુદાય-લક્ષી પહેલો વિશે માહિતગાર કરવામાં આવ્યા હતા. સ્ટોલ પરની સંવાદાત્મક પ્રવૃત્તિઓ અને માહિતીપ્રદ પ્રદર્શનોએ અર્થપૂર્ણ જોડાણ અને જ્ઞાનના આદાન-પ્રદાનમાં મદદ કરી હતી.

સમગ્ર એક્સપો દરમિયાન ઉત્સાહી ભાગીદારી અને મુલાકાતીઓના સતત પ્રવાહ સાથે, કૃલકો સ્ટોલને પ્રોત્સાહક પ્રતિસાદ મળ્યો હતો, જે શૈક્ષણિક સમુદાય અને સામાન્ય જનતા સાથે સંપર્ક, શિક્ષણ અને જોડાણ પ્રત્યે સંસ્થાની પ્રતિબદ્ધતાને વધુ મજબૂત બનાવે છે.

ફેબ્રુઆરી માસના મુખ્ય કૃષિ કાર્યો

ઘઉં

બાલી નીકળતી વખતે અને ફૂલ આવવાની અવસ્થામાં ઘઉંના પાકને પડવાથી બચાવવા માટે પવનની ગતિ મુજબ સમયસર સિંચાઈ કરો, કારણ કે આ તબક્કામાં સિંચાઈ અત્યંત આવશ્યક હોય છે. મેંગેનીઝની ઉણપમાં નવા પાંદડાઓની નસો વચ્ચે પીળી પટ્ટીઓ અને પછીથી ભૂરા ધબ્બા દેખાય છે; નિયંત્રણ માટે ૦.૫ ટકા મેંગેનીઝ સલ્ફેટના ત્રણ છંટકાવ ૧૦-૧૫ દિવસના અંતરે કરો. પીળો ગેરુ અને પર્ણ ઝુલ્સા રોગમાં પાંદડા પર પીળા અથવા ઘેરા ભૂરા ધબ્બા બને છે; અટકાવવા માટે ઉભા પાકમાં ૦.૧ ટકા પ્રોપીકોનેઝોલ ૨૫ ઈ.સી. અથવા લલામણ કરેલ ફૂગનાશકનો છંટકાવ કરો.

જવ

કંડુવા રોગગ્રસ્ત બાલી (કુંડા) દેખાવા પર તેને કાઢીને સળગાવી દેવા તથા ક્ષારીય અને લવણીય જમીનમાં ઉડી સિંચાઈને બદલે વધુ સંખ્યામાં હલકી સિંચાઈ કરવી. ધારીદાર અથવા પીળો રતુઆમાં પાંદડા પર પીળા, નાના-નાના ખીલ હરોળમાં બને છે; નિયંત્રણ માટે રતુઆરોધી પ્રજાતિઓનો પ્રયોગ કરવો. કાળો રતુઆ રોગમાં લાલ-ભૂરા થી કાળા રંગના લાંબા ખીલ પાંદડાના ઘાંડીઓ પર બને છે; અટકાવવા માટે પ્રતિ હેક્ટર ૨ કિલોગ્રામ ડાયથેન જેડ-૭૮ (જિનેબ) નો છંટકાવ કરવો.

શિયાળુ મકાઈ

૨વી મકાઈમાં ૪-૫ પિયત આવશ્યક છે, જેમાં શિયાળુ મકાઈનું પાંચમું પિયત (૧૨૦-૧૨૫ દિવસ પછી) દાણા ભરાતી વખતે અવશ્ય કરવું તથા જરૂરિયાત મુજબ ખેતરની ભેજ ક્ષમતાના આધારે વધારાની સિંચાઈ કરવી. થડ કોરી ખાનાર ઈયળ (તનાબેધક) અને પાન લપેટક કીટના નિયંત્રણ માટે કાર્બેન્સિલ ૨.૫ મિ.લી./લીટરના દરે ૫૦૦ લીટર પાણીમાં દ્રાવણ બનાવીને છંટકાવ કરવો. શિયાળુ મકાઈમાં ગેરુ (રતુઆ) અને ચારકોલ બંટ રોગની સ્થિતિમાં ૪૦૦-૬૦૦ ગ્રામ ડાયથેન એમ-૪૭ ને ૨૦૦-૨૫૦ લીટર પાણીમાં ઓગાળીને ૨-૩ છંટકાવ કરવા.

ચણા

ચણામાં જરૂરિયાત હોય તો ફૂલ આવતા પહેલા પિયત આપવું. ફૂલ આવવાની અવસ્થામાં પિયત ન આપવું કારણ કે તેનાથી ફૂલ ખરી જાય છે. ફળી છેદક ઈયળ (પોપટા કોરી ખાનાર ઈયળ) ના નિયંત્રણ માટે મોનોકોટોફોસ ૭૫૦ મિ.લી. અથવા ક્યુનાલફોસ ૧.૫૦ લીટર અથવા ઈન્ડોક્સાકાર્બ ૧.૦ મિ.લી./લીટરનો છંટકાવ કરવો. ઝુલ્સા રોગના અટકાવવા માટે મેન્કોઝેબ ૭૫ ડબ્લ્યુ.પી. ૨ ગ્રામ/લીટર પાણીમાં ઓગાળીને છંટકાવ કરવો.

વટાણા

મટર (વટાણા) ના પાકમાં ફૂલ આવવાની અને પ્રારંભિક અવસ્થામાં ૧-૨ પિયત લાભકારી હોય છે તથા ઠંડી (ઝાકળ) થી સુરક્ષા માટે પણ પિયત આવશ્યક છે; મોડી વાવણી કરેલા પાકમાં ફળી બેસતી વખતે પિયત આપવું. ભૂકી છારો (ચૂર્ણિલ આસિતા) રોગમાં પાંદડા અને ફળીઓ પર સફેદ પાવડર જેવો પાવડર દેખાય છે; તેના નિયંત્રણ માટે સલ્ફેક્સ ૨.૫ કિ.ગ્રા./હેક્ટર અથવા દ્રાવ્ય ગંધક ૩.૦ કિ.ગ્રા./હેક્ટર અથવા કાર્બન્ડાઝિમ કે ટ્રાઈડોમોર્ફની લલામણ કરેલ માત્રાનો છંટકાવ કરવો.

મસૂર

માહૂં અને તેલિયા જીવાત (મોલો-મસી) ના નિયંત્રણ માટે ફોસ્ફોમિડાન (૮૫ ઈ.સી.) ૨૫૦ મિ.લી. અથવા ક્લોરોપાયરીફોસ (૨૦ ઈ.સી.) ૭૫૦ મિ.લી. અથવા ડાયમિથિયેટ (૩૦ ઈ.સી.) ૫૦૦ મિ.લી. જથ્થાને ૫૦૦-૬૦૦ લીટર પાણીમાં ઓગાળીને પ્રતિ હેક્ટર છંટકાવ કરવો.

રાઈ - સરસવ

સરસવના પાકમાં ૪-૫ પાંદડાની અવસ્થા સુધી પેન્ટેડ બગનો પ્રકોપ વધુ રહે છે, તેના નિયંત્રણ માટે ૨ ટકા મિથાઈલ પેરાથિયોન અથવા ૫ ટકા મેલાથિયોન ૨૦-૨૫ કિ.ગ્રા./હેક્ટરના દરે છંટકાવ કરવો. રાઈ-સરસવમાં માહૂં (ચેંપા) નો પ્રકોપ ૨૫ કીટ પ્રતિ છોડ થવા પર મેલાથિયોન ૧૨૫૦ મિ.લી. અથવા ફોસ્ફોમિડાન ૨૫૦ મિ.લી./હેક્ટરને ૬૦૦-૮૦૦ લીટર પાણીમાં ઓગાળીને છંટકાવ કરવો. ઝુલ્સા અથવા સફેદ ગેરુઈ રોગના લક્ષણો દેખાવા પર કોપર ઓક્સીક્લોરાઈડ અથવા મેન્કોઝેબ ૨ ગ્રામ/લીટર પાણીના દરે ૧૦-૧૨ દિવસના અંતરે બે છંટકાવ કરવા.

શાકભાજી પાકો

ટામેટા

ઉનાળુ ટામેટામાં રોપણીના ૨૫-૩૦ દિવસ પછી સુધારેલી જાતો માટે ૪૦ કિ.ગ્રા. નાઈટ્રોજન (૮૮ કિ.ગ્રા. યુરિયા) તથા સંકર અનિશ્ચિત વૃદ્ધિવાળી જાતો માટે ૫૦-૬૦ કિ.ગ્રા. નાઈટ્રોજન (૧૨૦-૧૩૦ કિ.ગ્રા. યુરિયા) નો પ્રથમ ટોપ ડ્રેસિંગ તરીકે ઉપયોગ કરવો. પાછોતરો સુકારો અને માહૂ (મોલો) થી બચાવવા માટે મેન્કોઝેબ ૦.૨ ટકા (૨ ગ્રામ/લીટર) ની સાથે મોનોક્રોટોફોસ ૦.૦૪ ટકા (૪ મિ.લી. / ૧૦ લીટર પાણી) નું દ્રાવણ બનાવીને છંટકાવ કરવો.

ડુંગળી

ડુંગળીમાં નાઈટ્રોજનની કુલ ૧૦૦ કિ.ગ્રા./હેક્ટર માત્રાનો ૧/૩ ભાગ (૭૨ કિ.ગ્રા. યુરિયા) રોપણીના ૩૦ દિવસ બાદ પિયતની સાથે ટોપ ડ્રેસિંગ તરીકે આપવો તથા નીંદણ નિયંત્રણ માટે સ્ટોમ્પ ૩.૦-૫.૦ લીટર/હેક્ટરનો છંટકાવ કરવો. જાંબલી ધબ્બાના રોગમાં જાંબલી રંગના ધબ્બા બને છે, તેના નિયંત્રણ માટે બ્લાઈટોક્સ-૫૦ ૨ ગ્રામ/લીટર અથવા ડાયથેન એમ-૪૫ અથવા ૦.૨ ટકા મેન્કોઝેબનો ૧૦ દિવસના અંતરે છંટકાવ કરવો. શિપ્સના ઉપદ્રવ પર ૦.૬ ટકા ફોસ્ફેમિડાનનો છંટકાવ કરવો.

લસણ

લસણમાં જો નાઈટ્રોજનનું બીજું ટોપ ડ્રેસિંગ ન કર્યું હોય, તો વાવણીના ૬૦ દિવસ પછી ૭૫ કિ.ગ્રા. યુરિયા નાખીને પિયત આપવું તથા રોગ અને જીવાત નિયંત્રણ માટે મેન્કોઝેબ ૨ ગ્રામ અને ફોસ્ફેમિડાન ૦.૬ મિ.લી./લીટર પાણીમાં ઓગાળીને સુરક્ષાત્મક છંટકાવ કરવો. જરૂરિયાત મુજબ જમીનમાં લેંજ ઓછો જણાય ત્યારે હલકી સિંચાઈ કરવી.

લીંડા

લીંડાની વાવણી ફેબ્રુઆરીના અંતિમ અઠવાડિયાથી માર્ચ સુધી કરવી, બીજને વાવતા પહેલા ૧૨ કલાક ૦.૦૭ ટકા બાવિસ્ટિનના દ્રાવણમાં પલાળીને ૧૨ સે.મી.ની પંક્તિઓમાં ૬ ઈંચના અંતરે વાવણી કરવી. ખેતરની તૈયારી વખતે ૧૦ ટન સડેલું છાણીયું ખાતર સાથે ૨૫ કિ.ગ્રા. યુરિયા, ૭૬ કિ.ગ્રા. સિંગલ સુપર ફોસ્ફેટ અને ૨૫ કિ.ગ્રા. મ્યુરેટ ઓફ પોટાશ પ્રતિ હેક્ટર આપવું. ઉન્નત જાતોમાં કાશી લાલિમા, પૂસા એ-૪, પૂસા એ-૫, પૂસા મખમલી, પૂસા સાવની અને પર્કિન લોગ ગ્રીન મુખ્ય છે.

બાગાયતી પાકો

કેરી

આંબામાં મધિયો (મેંગો હોપર) જીવાત કોમળ ડૂંખ, પાંદડા અને પુષ્પમંજરીમાંથી રસ ચૂસીને ફળ ખરવાનું કારણ બને છે, તેના નિયંત્રણ માટે કાબોરિલ ૨ મિ.લી./લીટર અથવા કલોરોપાયરીફોસ ૫ મિ.લી./લીટર અથવા મોનોક્રોટોફોસ ૧૦ મિ.લી./૧૦ લીટર પાણીમાં ઓગાળીને છંટકાવ કરવો. ભૂકી છારો (પાઉડરી મિલ્કયુ) રોગના અટકાવ માટે કેરાથેન ૨૫૦ ગ્રામ/૫૦૦ લીટર પાણી અથવા ટ્રાઈડેમેફાન ૦.૧ ટકા અથવા ડાઈનોકેપ ૦.૧ ટકા અથવા ગંધક પાવડર ૫૦૦ ગ્રામ પ્રતિ છોડ મુજબ ઉપયોગ કરવો.

લીંચી

લીંચીના એક વર્ષના છોડમાં ૫ કિ.ગ્રા. કમ્પોસ્ટ/છાણીયા ખાતરની સાથે ૫૦ ગ્રામ નાઈટ્રોજન, ૨૫ ગ્રામ ફોસ્ફરસ અને ૨૫ ગ્રામ પોટાશ આપવો. છોડની ઉંમર વધવા પર માત્રા ક્રમશઃ વધારીને ૧૦ વર્ષ કે તેથી વધુ ઉંમરના છોડમાં ૫૦ કિ.ગ્રા. કમ્પોસ્ટ/છાણીયું ખાતર, ૨૫૦ ગ્રામ નાઈટ્રોજન અને ફોસ્ફરસ તથા ૫૦૦ ગ્રામ પોટાશનો પ્રયોગ કરવો.

બોર

બોરના બગીચાને સાફ રાખો. ફળ કોરી ખાનાર ઈયળ (ફળછેદક કીટ) ના અટકાવ માટે મેલાથિયાન ૦.૫ ટકાનો છંટકાવ કરવો.

લીંબુ

લીંબુ ના એક વર્ષના છોડમાં ૧૦ કિ.ગ્રા. કમ્પોસ્ટ / છાણીયા ખાતરની સાથે ૨૫ ગ્રામ નાઈટ્રોજન, ૫૦ ગ્રામ ફોસ્ફરસ અને ૨૫ ગ્રામ પોટાશ આપવો. વધુ ઉંમરના છોડમાં આ માત્રા વધારીને ૮૦-૧૦૦ કિ.ગ્રા. કમ્પોસ્ટ / છાણીયા ખાતર, ૨૫૦ ગ્રામ નાઈટ્રોજન, ૫૦૦ ગ્રામ ફોસ્ફરસ અને ૨૫૦ ગ્રામ પોટાશ આપવો.

પુષ્પ અને સુગંધિત છોડ

રજનીગંધા

રજનીગંધાના બલ્બ રોપણીના ૧૦-૧૫ દિવસ પહેલા ક્યારાઓમાં ૪૫ સે.મી. ઊંડી ખોદાઈ કરવી તથા પ્રતિ ચોરસ મીટર ૧૦ કિ.ગ્રા. છાણીયું અથવા કમ્પોસ્ટ ખાતર સાથે સિંગલ સુપર ફોસ્ફેટ અને પોટાશ દરેક ૮૦-૧૦૦ ગ્રામના દરે બેસલ ડ્રેસિંગ કરવું.

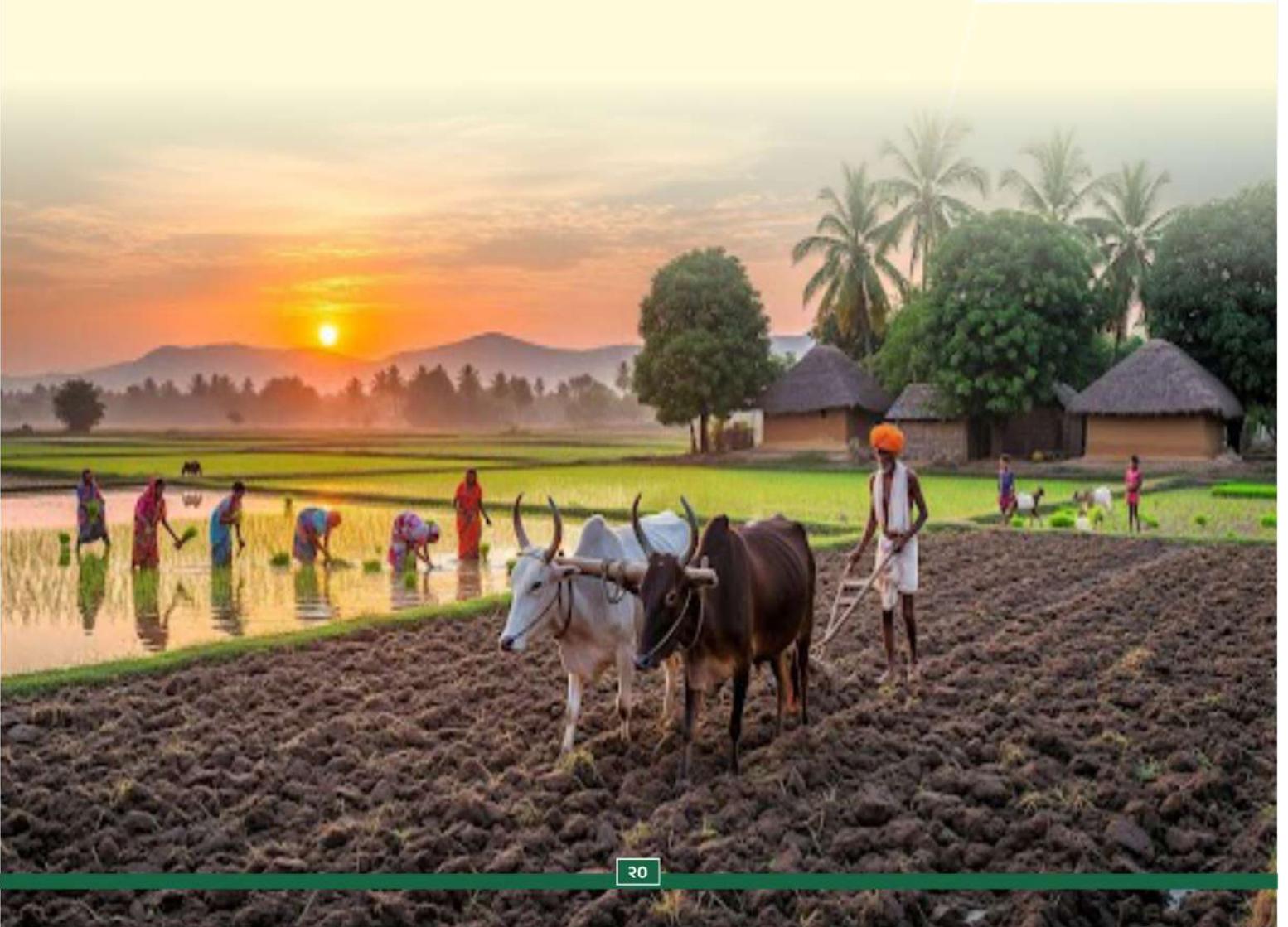
ગ્લેડીયોલસ

ગ્લેડીયોલસની કરમાઈ ગયેલી ડાળીઓને કાઢી નાખવી તથા સ્પાઈકની નીચેના ફૂલ થોડા ખીલ્યા પછી ડંડલ (દાંડી) ને કાપીને વેચાણ માટે મોકલવા. ગ્લેડીયોલસમાં જરૂરિયાત મુજબ સિંચાઈ અને નિંદામણ-ગોડ (નિરાઈ-ગુડાઈ) કરવી.

ગુલાબ

ગુલાબમાં સૂકા ફૂલ તોડવા તથા નવા છોડનું રોપણ અને બર્ડિંગ (કલમ) કાર્ય કરવું; વસંતકાલીન બહાર (ખીલવા) માટે ઓગળેલું ખાતર આપવું અને જરૂરિયાત મુજબ પિયત તથા નિંદામણ-ગોડ કરવી. માહૂ (મોલો) ના નિયંત્રણ માટે મોનોક્રોટોફોસ ૦.૦૪ ટકા (૧ મિ.લી. / લીટર પાણી) નું દ્રાવણ બનાવીને છંટકાવ કરવો.

કૃષકો દ્વારા ગુજરાતમાં ખેડૂત લક્ષી વિસ્તરણ પ્રવૃત્તિઓની આંચેરી ઝલક

જૂથ ચર્ચા, સ્થળ: ગજીપુરા, તા: બોડેલી, જિ: છોટાઉદેપુર, ગુજરાત.

કલસ્તર વિલેજ એડોપ્શન પ્રોગ્રામ અંતર્ગત આણંદ જિલ્લાના ખંદાલા ખાતે ગ્રામીણ સ્મતગમત પ્રવૃત્તિઓ.

સહકારી શિક્ષણ સંમેલન, સ્થળ: મહેસાણા, જિ: મહેસાણા, ગુજરાત.

પાક સેમિનાર, સ્થળ: બાલિંટા, તા: સોજિત્રા, જિ: આણંદ, ગુજરાત

જૂથ ચર્ચા, સ્થળ: ઉમરાળા, જિ: ભાવનગર, ગુજરાત.

પાક સેમિનાર, સ્થળ: પીપળવા, તા: માળિયા, જિ: જુનાગઢ, ગુજરાત.

ખેડૂત સભા, સ્થળ: કૃષ્ણપુર, જિ: જામનગર, ગુજરાત.

ખેડૂત સભા, સ્થળ: કાજાર્ડી, જિ: ગીર સોમનાથ, ગુજરાત.

ડીલર કોન્ફરન્સ, સ્થળ: તા. અને જિ: જામનગર, ગુજરાત.

સહકારી સશક્તિકરણ અભિયાન, સ્થળ: ચિલોડા, તા. અને જિ: ગાંધીનગર, ગુજરાત

કૃલકો એથલેટિક ઇવેન્ટ ૨૦૨૬: શક્તિ, એકતા અને ઉત્સાહનો ત્રિવેણી સંગમ

કૃલકો સ્પોર્ટ્સ એન્ડ ગેમ્સ કમિટી દ્વારા "દરેક પ્રતિભાને મંચ, દરેક પ્રયાસને સન્માન" ના ઉમદા ઉદ્દેશ્ય સાથે ૦૯ થી ૧૧ જાન્યુઆરી ૨૦૨૬ દરમિયાન 'કૃલકો એથલેટિક ઇવેન્ટ ૨૦૨૬' નું ભવ્ય આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. ફિટનેસ, એકતા અને દ્રઢ નિશ્ચયના આ મહોત્સવમાં સમાજના દરેક સ્તરેથી ૪૫૦ જેટલા ઉત્સાહી સહભાગીઓએ ભાગ લીધો હતો. આ સ્પર્ધામાં બાળકો, યુવાનો, મહિલાઓ અને વરિષ્ઠ નાગરિકોએ એકસાથે આવીને જીવંત રમત મંચ પૂરું પાડ્યું હતું. ઇવેન્ટ દરમિયાન ટ્રેક ઇવેન્ટ્સમાં ૩૦ મીટરથી લઈને ૫૦૦૦ મીટર સુધીની દોડ અને ફિલ્ડ ઇવેન્ટ્સમાં શૉટ પુટ, જેવેલિન થ્રો, લૉંગ જમ્પ તથા ડિસ્કસ થ્રો જેવી વિવિધ સ્પર્ધાઓનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

આ ભવ્ય એથલેટિક મીટ માત્ર એક સ્પર્ધા ન રહેતા, સ્વાસ્થ્ય, શિસ્ત અને શ્રેષ્ઠતા પ્રત્યેની કૃલકોની પ્રતિબદ્ધતાનું પ્રતિબિંબ બની રહી. આ કાર્યક્રમની વિશેષતા એ હતી કે તેમાં તમામ પેઢીઓનો સંગમ જોવા મળ્યો હતો; જ્યાં યુવા એથલેટ્સની ચપળતા અને વરિષ્ઠ નાગરિકોના અદ્ય મનોબળ એ સાબિત કરી દીધું કે જુસ્સા માટે ઉંમર ક્યારેય અવરોધ બનતી નથી. મેદાન પરના ખેલાડીઓના મક્કમ નિર્ધાર અને પ્રેક્ષકોના પ્રોત્સાહને સમગ્ર વાતાવરણને પ્રેરણા અને સકારાત્મકતાથી ભરી દીધું હતું.

અંતે, આવી રમતગમતની પ્રવૃત્તિઓ કૃલકો પરિવારમાં એક જીવંત કાર્યસ્થળ માટે ઉદ્દીપકનું કાર્ય કરે છે. રમતગમતમાં જોડાવાથી કર્મચારીઓના મનોબળમાં વધારો થાય છે, ટીમવર્ક અને પરસ્પર આદરની ભાવના મજબૂત બને છે અને વિવિધ વિભાગો વચ્ચેના સંબંધો ગાઢ બને છે. જ્યારે કર્મચારીઓ શારીરિક અને માનસિક રીતે ફિટ હોય છે, ત્યારે કાર્યસ્થળ પર શ્રેષ્ઠતા કુદરતી રીતે જ પ્રાપ્ત થાય છે. આ આયોજને દરેક સહભાગીને નવી ઉર્જા અને મજબૂત જોડાણ સાથે તેમની ભૂમિકામાં પાછા ફરવા પ્રેરિત કર્યાં છે, જે કૃલકોની ભવ્ય પરંપરાને વધુ ઉજ્જવળ બનાવે છે.

કૃલકો દ્વારા ૭૭મા પ્રજાસત્તાક પર્વની ઉજવણી

કૃષક ભારતી કોઓપરેટિવ લિમિટેડ દ્વારા કૃલકો ટાઉનશિપના ઓપન-એર ગ્રાઉન્ડમાં ૨૦૨૬ના ૭૭મા પ્રજાસત્તાક પર્વની ઉજવણી ખૂબ જ આદર, સન્માન અને ઉત્સાહ સાથે કરવામાં આવી હતી. આ પ્રસંગે કૃલકો હજીરા પ્લાન્ટ (સુરત)ના એક્ઝિક્યુટિવ ડાયરેક્ટર (ઓપરેશન્સ) અને પ્લાન્ટ હેડ શ્રી પી. ચંદ્ર મોહને રાષ્ટ્રધ્વજ ફરકાવ્યો હતો, ત્યારબાદ સિક્યુરિટી વિભાગના જવાનો અને કેન્દ્રીય વિદ્યાલયના વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા માર્ચ-પાસ્ટ (પરેડ) યોજવામાં આવી હતી. કેન્દ્રીય વિદ્યાલય અને ન્યુ ફ્લાવર સ્કૂલના વિદ્યાર્થીઓએ ઉપસ્થિત વિશાળ જનમેદની સમક્ષ દેશભક્તિના ગીતો અને નૃત્યો રજૂ કર્યા હતા. આ પર્વની ઉજવણીમાં વરિષ્ઠ અધિકારીઓ, કર્મચારીઓ અને તેમના પરિવારજનો મોટી સંખ્યામાં જોડાયા હતા.

કર્મચારીઓનું મનોબળ વધારવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે, શ્રી પી. ચંદ્ર મોહન અને કૃલકોના વરિષ્ઠ અધિકારીઓ દ્વારા કર્મચારીઓને તેમની લાંબી સેવા, શ્રેષ્ઠ કામગીરી અને કૃલકો પ્લાન્ટની સુધારણા માટે આપેલા પ્રશંસનીય સૂચનો બદલ ઈનામો અને પ્રમાણપત્રો એનાયત કરવામાં આવ્યા હતા. આ ઉપરાંત, પ્રાદેશિક, રાજ્ય અને રાષ્ટ્રીય કક્ષાએ રમતગમતની પ્રવૃત્તિઓમાં ઉત્કૃષ્ટ સિદ્ધિઓ ઊંસલ કરનાર બાળકોને પણ પુરસ્કારો આપીને સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતા.

કૃલકો ટાઉનશીપમાં પતંગ મહોત્સવની લવ્ય ઉજવણી: રંગબેરંગી પતંગોથી આકાશ છવાયું

કૃલકો સ્ટાફ ક્લબ દ્વારા ૧૪ જાન્યુઆરી ૨૦૨૬ ના રોજ અત્યંત ઉત્સાહ અને આનંદભર્યા વાતાવરણમાં પતંગ મહોત્સવની ઉજવણી કરવામાં આવી હતી. કૃલકો ટાઉનશીપના રહીશોએ મોટી સંખ્યામાં આ ઉજવણીમાં ભાગ લીધો હતો અને હરિફાઈના જોશ સાથે પતંગબાજીનો આનંદ માણ્યો હતો. આકાશ રંગબેરંગી પતંગોથી ભરાઈ ગયું હતું, અને પતંગો કપાવાની ગુંજ અને શોરબકોરે ત્યાં હાજર તમામ લોકો માટે એક રોમાંચક અને જીવંત વાતાવરણ ઊભું કર્યું હતું.

કૃલકોના જી.એમ. (પ્રોડક્શન) શ્રી ભૂપેશ શિશોદિયાએ મુખ્ય અતિથિ તરીકે ઉપસ્થિત રહી કાર્યક્રમની શોભા વધારી હતી. તેમણે પ્રેરણાદાયી સંબોધન કરતા જણાવ્યું હતું કે, આવા સાંસ્કૃતિક અને મનોરંજક કાર્યક્રમો ટાઉનશીપમાં રહેતા કર્મચારીઓ અને તેમના પરિવારોનું મનોબળ વધારવામાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવે છે.

આ ઉજવણીમાં ખાણી-પીણીના સ્ટોલ્સ દ્વારા વિશેષ ઉદ્ધિયું તેમજ અન્ય નાસ્તા અને પીણાં પીરસીને કાર્યક્રમની રંગત વધારવામાં આવી હતી. મનોરંજક રમતો, કેમ્પફાયર અને બાળકો માટેની રાઈડ્સ જેવી પ્રવૃત્તિઓએ આ કાર્યક્રમને દરેક વયના રહીશો માટે યાદગાર બનાવ્યો હતો.

કૃષિ ઉત્કૃષ્ટતા માટે કૃષકો ઉત્પાદનોની એક વિસ્તૃત શ્રેણી

કૃષક ભારતી કોઓપરેટીવ લિમિટેડ (કૃષકો)
KRISHAK BHARATI COOPERATIVE LIMITED
 હજીરા પ્લાન્ટ, સુરત - 394 515 (ગુજરાત)